ԻԱ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5630 — ՅՈՒԼԻՍ 29/11 ՕԳՈՍՏՈՍ 1904 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 28 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1322 — ԻԱ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5630

درعليه‌ده غلطه‌ده «آرەولك» غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճօ փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK„
Galata, Constantinople

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ու ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	ղրշ
» »	վեցամսեայ	70	»
» »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆր.
» »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի

Տեսակցութեանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Օրուան կարեւոր խնդիրներէն մէկն է Ֆրանսայի եւ Վատիկանի յարաբերութեանց խզումը, որ կրնայ յանգիլ Քոնքորտայի ջնջուման եւ Եկեղեցիի ու Պետութեան Ֆրանսայի մէջ բաժանմանը: Խնդրոյն մանրամասնութիւնները այնքան ծանօթ են որ հարկ չկայ երկար խօսիլ այդ մասին: Միայն հետաքրքրականը սա է որ մինչ Հռոմէական Եկեղեցիի անդրանիկ դուստր Ֆրանսան կը գժտի այսպէս անոր հետ, յարաբերութիւնները կը խզէ, դեսպանը ետ կը կոչէ, անդին բողոքական Գերմանիա որոշած է նոր դեսպանութիւն մը հաստատել Վատիկանի մէջ, ուր յատուկ այցելութիւն մը պիտի տայ Վիլհէլմ Բ. կայսր առաջիկայ սեպտեմբերին եւ մասնաւորապէս այդ խնդիրը պիտի կարգադրէ:

Պապին հետ վարուելու կերպին մէջ Ֆրանսա եւ Գերմանիա այսպէս հակառակ տեսակէտներ ունին. մէկը այլ եւս աւելորդ կը դատէ կրօնական ազդեցութիւնը ի սպաս դնել իր քաղաքականութեան շահերուն, միւսը, ընդհակառակը, որ տակաւին առիթ ունեցած չէր Հռոմէական Եկեղեցիի այդ ազդեցութիւնը իր օգտին գործածելու եւ անկէ շահ մը հանելու, նոր կը փորձէ այդ միջոցին գործածումը ի նպաստ իր քաղաքականութեան: Իսկ թէ ո՞ր կը սխալի կամ ո՞ր կ'օգտուի, այսպէս իրարու հակառակ ուղղութեան հետեւելով, երրորդներու պէտք չկայ քննելու, զի իւրաքանչիւր ոք իր օգուտը աղէկ գիտէ քան ուրիշ մը:

Կան սակայն, այս խնդրոյն յարակից ուրիշ պարագաներ, զորս քննել կ'արժէ: Ֆրանսայի մէջ հակավարչային կուսակցութիւնները Պ. Քոմպի դահլիճին հակակղեր վարմունքէն եւ Պապութեան հանդէպ բռնած խիստ ընթացքէն կերպով մը գոհ էին, յուսալով թէ ժողովրդեան մեծամասնութեան հոծ զանգուածը պիտի վշտանայ, դժգոհի դահլիճին այս ուղղութենէն: Բայց ահա կը տեսնուի թէ պարապ յոյսեր են ատոնք. Ֆրանսացի ժողովուրդը այդ տեղուանքը չէ: Վատիկանէն Ֆրանսայի դեսպանը ետ կանչուեցաւ, պապական նուիրակը Բարիզէն ճամբու դրուեցաւ, պաշտօնապէս երկուստեք յարաբերութիւնները խզուեցան, բայց չյուզուեցաւ անիկա. վաղը եթէ Քոնքորտան լուծուի եւ կրօնական ելեւմտացոյցն ալ ջնջուի, դարձեալ բնաւ հաւանական չէ որ Ֆրան. ժողովրդեան կաթոլիկ կարծեցեալ մեծամասնութիւնը հակավարչային կուսակցութիւններուն ակնկալութիւնները պսակէ: Զի կ'երեւի թէ Ֆրանսացիներու մեծ մասին մէջ վառ չէ Եկեղեցիի եւ անոր պետին հանդէպ տածուած վաղեմի սէրն ու համակրութիւնը:

Կայ դիտելի ուրիշ պարագայ մըն ալ. անցեալները հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ Պիոս Ժ. Պապին խիզախ քաղաքականութիւնը պառակտում առաջ կը բերէ Իտալիոյ կաթոլիկներուն մէջ: Եթէ այս լուրը ճիշդ է, խնդրին ամէնէն ծանրակշիռ հետեւանքներէն մէկը կը կազմէ, եւ աւելի կը վնասէ պապական շահերուն եւ ազդեցութեանը քան Ֆրանսայի յարաբերութեանց խզումը:

Նաեւ այն պարագան թէ այսուհետեւ ո՛ր կաթոլիկ տէրութիւնը պիտի ստանձնէ կաթոլիկ կղերին պաշտպանութիւնը այլուր, խնդիր մըն է միջազգային տեսակէտով ալ շահեկան ու կարեւոր: Զի անգամ մը Ֆրանսա դադրէ ի վեր ընդունուած էր իբր այն, եւ այժմ հարկ կ'ըլլայ նոր բանակցութիւններ կատարել, մանաւանդ թէ կարելի է որ օտար տէրութեանց, օրինակ Իտալիոյ եւ Աւստրիոյ միջեւ մրցում ալ բացուի՝ պաշտպանութեան այդ իրաւունքը ձեռք ձգելու համար: Նոյն իսկ բողոքական Գերմանիա անգամ բաւական առաջներ խնդիր ըրաւ եւ կը փափաքէր ինքը ստանձնել Չինաց մէջ եւ այլուր գերման կաթոլիկներուն պաշտպանութիւնը:

Այս կերպով ահա զուտ կրօնական կարծուած այս խնդիրը Ֆրանսայի ներքին խնդիր մը ըլլալէ աւելի մինչեւ մէկ աստիճան միջազգային հանգամանք ալ ունի:

⁂ Ծայրագոյն Արեւելքի պատերազմին մասնաւորապէս այս օրեր առաջ բերած տենդոտ հետաքրքրութեանը երեսէն՝ կարծես թէ մոռցուածի պէս է որ Թիպէթի խնդիր մըն ալ գոյութիւն ունի այս միջոցին, որուն դէմ ռուս թերթերը շատ կը գրէին երբեմն, իսկ հիմա իրենց համար աւելի կարեւոր խնդիրներով զբաղած ըլլալնուն համար, մէկ կողմ թողած են: Բայց գործը մէկ կողմէն առաջ կ'երթայ, այնպէս որ անգլիական արշաւախումբը շատ հեռու չէ հիմա Թիպէթի մայրաքաղաքէն, Լհասայէն, ուր չմտած՝ գործը վերջացած չեն նկատեր Անգլիացիները:

⁂ Բայց Անգլիոյ մէջ ներքին խնդիր մը աւելի կարեւորութիւն ունի այժմ. օրուան նախարարական կուսակցութիւնը մասնական ամէն ընտրութեանց մէջ աթոռ կը կորսնցնէ, որով ազատականները յաւէտ քան երբեք յուսալից են յառաջիկայ ընդհանուր ընտրութեանց մէջ մեծամասնութիւնը շահելով իշխանութեան գլուխ անցնելու: Աւելորդ է ըսել թէ գլխաւորապէս Չէմպըրլէնի յարուցած մաքսային խնդիրն է ազատականներու հետզհետէ առաջ եկած յաջողութիւններուն պատճառը, որոնք ելմտացոյցի վիճաբանութեան պահուն ընդդիմութիւնը այն չափ առաջ տարին որ Խորհրդարանէն առին քալեցին: Աւելի անոր համար այսքան ազդու հակառակութիւն կ'ընեն, զի հաստատ յոյս ունին իշխանութիւնը ձեռք ձգելու քիչ ատենէն, այսինքն ընդհանուր ընտրութեանց ատեն:

Սակայն գաղափար մը կազմելու համար թէ անգլիական կուսակցութիւնները ինչպէս կ'ըմբռնեն իրենց ազգային շահերը, անցեալները Մալաքքա շոգենաւին խնդիրը սուր հանգամանք մը առած էր, ընդդիմադիր կուսակցութեան բոլոր պետերը յայտարարեցին Խորհրդարանին մէջ թէ պատրաստ են իրենց բոլոր զօրութեամբ օժանդակել կառավարութեան, Անգլիոյ առեւտրական ծովագնացութեան կենսական այդ խնդիրը պաշտպանելու մասին:

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՒ ՄԸ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Նախորդ «Աջ ու Ձախ»ով մը խնդիր ընելով ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկին նախնական դրամագլուխին ամբողջացումը, դիտել տուած էի թէ այդ դրամագլուխը —300 ոսկի,— անբաւական է օգնութեան Սնտուկին խաղալիք դերը յաղթահարելու համար եւ եթէ այդչափ իսկ գոյութիւն ունեցող ուսուցիչներուն կարօտութիւններն իսկ չեն կրնար գոհացուիլ այդ գումարով:

Միւս կողմէ այդ 300 ոսկիի դրամագլուխը երբեք չպիտի աւելնար այն համեմատութեամբ, որով կ'աւելնայ ու պիտի աւելնայ կարօտութեան մէջ իյնալու սահմանուած ուսուցիչներու թիւը: Ուստի անհրաժեշտաբար պէտք էր առ այժմ մասնակի վճարումներով չտկարացնել ինքնին այդքան անզօր դրամագլուխ մը, այլ ընդհակառակը, աշխատիլ որ հասոյթի նոր աղբիւրներու շնորհիւ շա՛տ աւելի մեծ ու [illegible] դրամագլուխ մը գոյանայ:

Առաջարկած էր նաեւ որ հետագայի աղբիւրներու այդ հնարագիտման մէջ, Սնտուկին Հոգաբարձութիւնը նախապատուութիւն տայ Թատերական ներկայացումներուն, որոնցմէ այնքան կը նպաստաւորուին ուրիշ բարեգործական մարմիններ, եւ որոնք կրնան մէկ անգամէն 100-150 ոսկիի զուտ հասոյթ մը բերել իրեն:

Այդ յօդուածին առթիւ Թուչանճեան էֆ. Արեւելքի խմբագրութեան ուղղած է շատ սրամիտ եւ շատ ալ գործնական ոգիով գրուած նամակ մը, որուն մէջ բոլորովին նպատակայարմար միջոց մը կ'առաջարկէ, Օգնութեան Սնտուկին ձեռնարկը տեւական եւ ամուր հիմերու վրայ դնելու ու անոր գոյութիւնը մշտապէս ապահովելու համար: «Եթէ կ'ըսէ Թուչանճեան էֆէնտի, գործ մը ինչպէս այս Օգնութեան Սնտուկին հաստատումը,—իր կարեւորութեամբը արժանի է ձեռնարկուելու, պէտք է ամէն բանէ առաջ գործնական ձեւի մը վերածել զայն, անոր յաջողութիւնը ապահովելու համար:» Թուչանճեան էֆէնտիի թելադրութիւնները ամբողջովին հիմնուած են գործնական մարդոց յատուկ այս շատ խելացի սկզբունքին վրայ, ինչ որ աւելի կը շեշտէ անոնց կարեւորութիւնը:

Ահաւասիկ այդ թելադրութիւնները.—

⁂

«Քանի որ նպաստընկալները միայն կարօտ ուսուցիչները պիտի ըլլան, գործը զուտ բարեգործական չէ. հապա սահմանափակ բարենպատակ մարմին մը, որ ինծի համար շատ մեծ տարբերութիւն մը չունի կենաց ապահովագրութեան ընկերութենէն: Ասոնց օգուտը միայն անոնք կը վայելեն որոնք անդամ են անոր եւ որո՛նք սա հիման վրայ հաստատուած են,—այսինքն՝ ըսենք 20 տարուան համար կեանքը կ'ապահովագրեն. եթէ այդ 20 տարուան միջոցին մեռնին, ապահովագրեալ գումարը կը վճարեն եւ զաւակները կ'ըլլան շահուողը, եթէ ողջ մնացիր, ինք՝ ը կ'ըլլայ շահուողը: Որովհետեւ [illegible] մեծցուցածը կը վճարեն մեռնողներուն, այս է ճշմարտութիւնը, եւ ասկէ զատ մէջ անիրաւութիւն մը չկայ:

«Արդ՝ քանի որ միայն ուսուցիչներ պիտի կրնան օգտուիլ այս Սնտուկէն, ըստ իս, մեծ մասամբ անոնց պէտք է որ կանգուն պահեն զայն: Ինչպէս գործի աղբիւրին մէջ կրնայ պատահիլ որ այսօրուան հարուստը վաղուան աղքատը ըլլայ, նոյնպէս ալ ուսուցչութեան ասպարէզին մէջ այսօրուան շահող ուսուցիչը կրնայ վաղուան կարօտը ըլլալ: Միեւնոյն սկզբունքին կը հետեւին բոլոր գործաւորներու մարմինները, անգործութեան պարագային գործաւորներուն օգնելու համար. ասոր այնքան պարզ է որ այսքան բացատրութիւն իսկ աւելորդ էր:

«Ամէն ուսուցիչ պարտաւորուած ըլլալու է իր ստացած ամսականէն մէկ կամ երկու առ հարիւր, եւ եթէ պէտք է—գէթ տարի մը—մինչեւ հարիւրին 10 վճարել այս Սնտուկին, ամէն ամիս, կամ երբ որ գանձէ, եւ այս վճարումը կանոնաւորապէս շարունակելով այնքան ատեն որքան կ'ապրի եւ ուսուցչութեան պաշտօնէն եկամուտ մը ունի: Ով որ այս տուրքը չի վճարեր, ապահովագրուած չըլլար ինքզինքը ի դէպ ծերութեան, հիւանդութեան, անբաւականութեան եւ այլ որ եւ է պարագայի, որով կարօտ վիճակի մը կը մատնուի եւ պէտք կը զգայ այս Սնտուկին օգնութեան դիմելու:

«Ասոր դէմ ըլլալիք առարկութիւններէն ոմանք հետեւեալներն են.—

«Առարկութեանց գլխաւորը ըլլայ թերեւս ան թէ՝ արդէն այնքան փոքր վարձատրութիւն մը կ'ստանան մեր ուսուցիչները որ կարող չեն անկէ մէկ երկու եւ մանաւանդ հարիւրին 10 վճարել: Եթէ ասիկա լուրջ առարկութիւն մը ըլլար, աշխարհի վրայ անխելք եւ անխոհեմ մարդոց թիւը շատ ու շատ պիտի աւելնար: Քանիներ անոնք են որ ամիսը 10 ոսկի շահած ատեննին՝ «Երկու ծայրը հազիւ իրար կը բերենք», կ'ըսէին, իսկ թէ 9 ոսկի շահելու ըլլային՝ մէկ ծայրը բաց պիտի մնար. բայց գիտէք, չէ՞, որ երբ 8 ոսկիէն աւելի չկրցան շահիլ՝ դարձեալ երկու ծայրը իրար բերին. երբ 5 ոսկի իջաւ շահածնին՝ նորէն առանց ուրիշ բան ըլլալու ապրեցան. ուրեմն՝ ինծի համար գոյութիւն չունի եկամուտի այնպիսի վիճակ մը՝ ուրկէ 1-2 եւ մինչեւ իսկ 10 հարիւր պակասով անձ մը ըլլայ ապրիլ: Ուրեմն ուսուցիչ մը որ մինչեւ իսկ 200 ղրուշ միայն կը շահի ամիսը՝ կրնայ 10 առ հարիւր, այսինքն 20 ղրուշ վճարել այս Սնտուկին. եւ ո՞վ պիտի համարձակի ըսելու որ 200 ղրուշով ապրողը 180 ղրուշով չի կրնար ապրիլ: Այս բանը միայն անոնք կ'ըսեն, որոնք տակաւին սորված չեն խնայողութեան միակ պայմանը, այսինքն 10 շահիլ եւ [illegible] 9 ծախսել: Կը հաւնիմ թէ 200 ղրուշով չէ կարելի ապրիլ, հապա 500 ղրուշի պէտք կայ ապրելու համար, սակայն չեմ կրնար ընդունիլ որ 200 ղրուշով ապրողը 180 ղրուշով չի կրնար ապրիլ, կամ 500 ղրուշով ապրողը 450 ղրուշով եւ այս ալ հարիւրին տասնի պարագան է. այսինքն ամէնէն բարձր գումարը որ կրնայ պահանջուիլ:

«Եթէ ոմանք տալ չուզեն՝ մտածելով որ իրենք երբեք կարօտ չպիտի ըլլան, ասոր ալ պատասխանն է.—Նախ թէ այդ բանը ըսելու չեն իբր ուսուցիչ քանի որ պարտին ուսուցանել աշխարհի ճիշդ հակառակը, քանի որ այդ է ճշմարիտը: Երկրորդ՝ եթէ ինքը օր մը չօգտուի ալ՝ կրնայ բարեգործութիւն մը նկատել այդ տուածը եւ իբր ուսուցիչ պէտք է օգնել, եւ եթէ բաղդը այնպէս բերաւ որ մինչեւ կեանքին վերջը օգնութեան պէտք չունեցաւ, աւելի երջանիկ համարելու է ինքզինքը, ինչպէս կ'ընէ այն մարդը որ իր կեանքը ապահովագրեց եւ 20 տարի ապրեցաւ, որով ընկ.ը աւելի շահուոր եղաւ քան ինքը: Բարեկամներէս մէկը՝ օր մը պաղ առնելով աչքին մէջ կարմիր բիծ մը գոյացած տեսաւ եւ բժիշկին դիմեց. բժիշկը զայն քննելով յայտնեց թէ վախնալիք բան մը չէ, թէ մէկ երկու օրէն կ'անցնի եւ դեղի պէտք չունի. սակայն 2 ոսկի առաւ իբր այցագին: Բարեկամս հետեւեալ օրը ինծի պատմեց եղելութիւնը, [illegible] տրտմած, եւ ըսաւ. «Գոնէ դեղագիր մը տար՝ փալթա չպիտի ընէի 2 ոսկին»: Կը սխալիս, ըսի, գոհ եղիր որ դեղավաճառին չղրկեց քեզ, որ մէկ ոսկիդ ալ պիտի տանէր դեղի համար՝ որով մէկու երկու ոսկիի պիտի բարձրանար: Հետեւեալ օրը բիծը արդէն աներեւութացած էր: Ուրեմն թող վճարէ ուսուցիչը եւ միանգամայն աղօթէ որ իր կեանքին մէջ երբեք այդ Սնտուկին օգնութեանը պէտք չունենայ. ասածովը գոնէ կարօտելոց օգնած կ'ըլլայ եւ միւս կողմէ իրեն ալ հանգիստ կ'ըլլայ որ եթէ երբեք պէտք ունենայ՝ կրնայ անոր դիմել:

«Ուրիշ առարկութիւն մըն ալ սա կրնայ ըլլալ թէ անկարողներ այս ասպարէզը կ'ընտրեն՝ օգնութիւն ստանալու յուսով: Ասոր ալ առաջքը առնելու համար՝ օրէնք մը կրնայ դրուիլ, օրինակի համար՝ մէկ տարի տուրք վճարողը այսքան նպաստ իրաւունք կ'ունենայ, երկու տարի վճարողը անոր երկու անգամին, ասկից զատ, իրաւունք կրնայ տրուիլ հոգաբարձութեան որ իր իմաստութիւնը գործածէ, օգնութեան չափու մասին, ըստ պարագայի:

«Գալով թէ ի՞նչ ընելու է բան ներկայ վիճակին մէջ, պիտի ըսեմ.—առայժմ գէթ տարի մը կամ երկու՝ միայն փոքր նպաստներ տալ՝ մինչեւ որ այս եղանակաւ դրամագլուխը աւելնայ եւ եկամուտ հաստատուի ու անդամներուն որո՛նք ըլլալը ճշդուի: Ասոր պատճառ մըն ալ չէ որ դուրսէն եղած օգնութիւնները դադրին կամ նուագահանդէսներով եւ այլ օրինաւոր ու բացառիկ միջոցներով դրամագլուխը ճոխացուի:»

⁂

Թուչանճեան էֆէնտիի այս թելադրութիւնները ինքնին այնչափ բացայայտ են, եւ այնքան ալ լաւ մտածուած ու պաշտպանուած, որ ո՛ եւ է մեկնութեան պէտք չի մնար: Արդէն առաջին անգամը չէ որ համակրելի վաճառականը իր ազնուութեան ու գործնական ոգիին ապացոյցը կու տայ հրապարակաւ, գեղեցկօրէն գործածելով գրիչ մը զոր մինչեւ այսօր դրամի մարդիկը իրենց առեւտուրի գործերէն դուրս ո՛չ մէկ բանի յատկացուցած են:

Սա վերջին մէկ քանի տարիներու միջոցին միայն յայտնուեցաւ Թուչանճեան էֆ.ի անունը իբր բարերար, բայց արդէն իսկ մեր բարերարներու ամէնէն սիրելի տիպարներէն մէկը դարձած է:

Սիրելի՝ անոր համար մանաւանդ որ կ'ըմբռնէ իր դերը, եւ չի տար մի միայն տուած ըլլալու համար, ինչպէս ըրած են ու կ'ընեն մեր հարուստներէն շատեր:

Կը յուսանք որ Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկին Հոգաբարձութիւնը,—որ երբեմն շնորհակալութեամբ ընդունած էր Թուչանճեան էֆէնտիի կողմէ տրուած նուէր մը՝ ի նպաստ նոյն Սնտուկին,— լրջօրէն նկատողութեան կ'առնէ քիչ մը վերը պարզուած թելադրութեամբ պարտաւորիչ կը դարձնէ ուսուցիչներէն սպասուած այդ օժանդակութիւնը:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՃԳՆԱՒՈՐԻ ՆՕԹԵՐ

ԳԱՐԹԱԼ, 26 յուլիս

Շուկային մէջ անպատճառ կը քալեմ, դէպի կայարանը ուղղելով քայլերս, չգիտեմ ինչո՛ւ. շոգեկառքը նոր եկած է, ու վերէն եկող խումբը, օտարականներէ բաղկացած, աչքը չորս կողմը կը պտտցնէ, տեսնելու եւ հիանալու համար:

Մէկը կը զատուի մէջերնուն, ու [illegible] ինծի. կը մօտենայ...

—Օ՜ ո՜ ո՜... ա՜ս ի՜նչ աղէկ եղաւ...

—Օ՜ ո՜ ո՜... հիանալի եղաւ կը պատասխանեմ:

—Միտքդ կ'անցնէ՞ր կոր որ պիտի գամ:

—Ես ալ չիտակը առտուն քու վրադ կը մտածէի. եթէ գար՝ աղէկ կ'ըլլար կ'ըսէի...

—Է՜հ, ա՛լ հոս եմ, աղուոր աղուոր կը պտտինք:

Կ'առաջնորդեմ բարեկամս սրճարան մը, ու իր ուզելուն վրայ, գարեջուր մը կ'ապսպրեմ, մտածելով որ հարկաւ օր մըն ալ ապսպրելուն կարգը իրեն կու գայ:

Գարեջուրին փրփուրները սրբելով, ու անօթիի երեւոյթով վար իջեցնելով մէջինը, հարցումներ կ'ուղղէ ինծի:

—Ինչպէ՞ս կ'անցընես ժամանակը, ո՞ւր կը զբօսնուս:

—Հասարակօրէն, սրճարանները կը նստիմ, քիչ մը կը խօսինք, քիչ մը կը նայինք, քանի մը բարթի պէզիկ կը խաղանք, օրը իրիկուն կ'ըլլայ, կ'ըսեմ:

—Աղուոր աղջիկներ կա՞ն, կ'ըսէ մէկէն ի մէկ...

—Է՛հ... կը տեսնես հարկաւ:

—Կեցիր, որոշենք, ժամանակացոյց մը պատրաստենք, կ'ըսէ լուրջ դէմք մը առնելով. առտուն ելլենք, ո՞ւր պիտի երթանք.

—Հոս, ծովեզերքը, կուգանք կը նստինք, աղուոր կ'ըլլայ:

—Կէս օրուան ճաշէն ետքը...

—Աղուոր քուն մը կը քաշենք.

—Եթէ չուզեմ քնանալ...

—Նորէն հոս կուգաս...

—Շատ աղէկ, իրիկունը...

—Հոս կուգաս օղի կը խմես... կը պատասխանեմ, սպասելով իր պատասխանին:

Բարեկամս, կ'երեւայ գոհ մնացած չէ. դէմքէն յայտնի է, եւ սակայն, չուզելով ինքզինքը մատնել, կը շարունակէ խօսիլ ասդիէն անդիէն. քիչ մը ատեն կը նստէ, սիրային շահեկանութիւններուն գլուխը կը բանայ, մինչեւ որ զինքը ճաշարան մը կ'առաջնորդեմ, ու ես ալ տուն կ'երթամ:

... Իրիկուան դէմ, բարեկամս, կայարանին ճամբան ձեռք առած էր. հո՛գս, չէ հաւներ եղեր. հասկցայ որ բնաւ չուզեցաւ դիս անհանգիստ ըրած ըլլալուն, ո՛չ ալ այնչափ գլուխս արդուկելուն, այլ ցաւեցաւ հրամցուցած գարեջուրիս. առնելիքը ըլլայ...:

⁂

Քանի մը օր ետքը եթէ եկած ըլլար բարեկամս, ապահովաբար չպիտի մեկնէր. երեւակայեցէ՛ք, մեծ կենդանութիւն կայ, ամէն մարդ կը հետաքրքրուի, կը խօսի, Քօլէնի մը կամ Սառա Պեռնարի մը ներկայութեան մասին պէս. իրիկունը... ճաշարանը գոցուած է, դուրսէն բան մը չըսեր, ինչպէս կ'ըսեն դերասանները. կը սկսի ներկայացումը. անանկ գաւառական դէմքեր, անկեղծ խնդուքներ, վայելչութեան երեւոյթներ կան չորս բոլորս որ, վայրկեան մը, ես ալ, մոռնալով այդ հաճոյքին միջակութիւնը, տափակութիւնը, եթէ կ'ուզէք, կը խառնուիմ անոնց, կը նայիմ, ու կը խնդամ, կը զուարճանամ...:

Ո՜ւր էր թէ բարեկամս հոս ըլլար, ու հրամցուցած գարեջուրիս կրկնապատիկը ինծի հրամցնէր... մէ՛գը...:

⁂

Սրճարանը նստեր Արեւելքը կը կարդամ. մէկը կուգայ, ճանչուոր դէմք մը,—ու սակայն Թէօդիկներէն.—ճանչուոր կ'ըսեմ, ամէն օր տեսնելուս, հանդիպելուս: Բարեւները կը փոխանակենք, ու քովիկս կը տեղաւորուի:

Իմ կողմս կը ծխէ, ու կը հետեւի ընթերցումիս. եւ որովհետեւ հարբուխ եղած է, կը սկսի փռնչալ, աւրուած փողի մը պէս. ատեն մը կը համբերեմ, ու երբ ալ անտանելի կ'ըլլայ, երրորդ էջը կը ցուցնեմ, առաջին ու երկրորդները իրեն ձգելու համար:

Հիմակ, քով քովի նստեր ենք. լրագիրը իր լայնքին բացած, կը կարդայ, ու կը շարունակէ փռնչալ, երբեմն քթէն մէջէն ձայներ ալ հանելով:

Քիչ մը ետքը կ'ելլէ քովէս, ու դիմացս կեցած, ատեն մը կը կարդայ, կամաց կամաց վար կ'իջնայ, ու վերջապէս... «կոկոզիկ» կ'ընէ, էջին վարի մասերն ալ կարդալ կարենալու համար:

Ա՛լ կը համոզուիմ որ չպիտի կրնամ հան-

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ԲԻԵՐ ՄԱԷԼ

ՆՕՏԱՐԻՆ ԴՂԵԱԿԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԽՈՒՍԱՓՈՂ ՍԷՐԸ

Բ.

ՄՆԱ՛Ս ԲԱՐՈՎ ՍԷՐ

Բնականաբար, ծովեզերքի նաւակներուն մեծ մասը արձանագրուեցաւ մրցակիցներուն մէջ: Լաւագոյն մակոյկավարներ ներկայացան, ընտիր նաւակներ պատրաստուեցան, եւ ամէն ինչ կանխատեսել կու տար թէ կատարուելիք մրցումը տեւական յիշատակներ պիտի ձգէր ծովեզերքի բնակչութեանց յիշողութեան մէջ:

Միայն ձկնորսներ եւ նաւաստիներ չէին որ պիտի մասնակցէին մրցումին: Ամաթէօրներ ալ պատրաստակամութիւն յայտնեցին մասնակցելու. վայելուչ զբօսնուներ եկան խառնուիլ Պինիքի նաւահանգիստին [illegible] տեսողներուն մէջ: Բարթրիէօյէն, Սէն-Քէյէն, նոյն իսկ Էրքիէն, Վալ-Անդրէէն, Բէմբօլէն ու Պրէհա կղզիէն եկողներ գտնուեցան:

Ու յանկարծ զրոյց մը տարածուեցաւ, յուզում պատճառելով բոլոր շրջականներուն մէջ. այնքան արտակարգ, անհեթեթ եւ անհաւատալի բան մը կը թուէր:

Կ'ըսուէր թէ Պ. Պրիւլէ, Սէն-Բոզի նօտարը, անձամբ պիտի մասնակցէր մրցումին:

Արդ, մինչեւ այն ատեն, Նօտարին վարած կեանքին մէջ ո՛չ մէկ բան ենթադրել տուած էր թէ ան ո եւ է յարմարութիւն կամ փափաք ունի ծովային իրերու մասին:

Մերթ հանդարտիկ պտոյտներ կը կատարէր, որոնք Բօրտիքի հրուանդանէն կամ Բարթրիէօյի նաւահանգիստէն անդին չէին անցներ: Ոմանք կը հաւաստէին թէ տեսած էին Նօտարին ձկնորսութիւնը ծովու վրայ, ձկնորսներու նաւակի մը մէջ:

Բայց ասոնք յաւելեալ կա՛մ նուազ բարեհաճակամ ղեկավարութիւններով լեցուն զրոյցներ էին, որոնք ծիծաղ միայն առաջ կը բերէին այդ կողմի նաւավարներուն դէմքին վրայ:

— Եթէ ձկնորսութեան եկած է նօտարը, հաւանաբար այդ օրուան որսացուած ձուկերուն հասոյթը վար դնելու նպատակաւ է, կարօտ մարդու մը փոխ տուած դրամին տոկոսին փոխարէն:

— Հէ՜մ, չէ՜ կ'ըսէ, եթէ շատ չզբաղի ձկնորսութեամբ: Իրեն հետ բարեկամութիւն չունեցող մարդիկ կրնան զայն իբր կապար գործածել, ուռկանը ծովուն խորերը իջեցնելու համար:

Ուստի ամէն ոք քիչ մը կը տարակուսէր թէ Նօտարը նաւարշաւին մասնակցէր: Ոմանք նոյն իսկ ըսին թէ տարածուած զրոյցը կատակ մըն էր, Նօտարը ծաղրելու համար:

Սակայն հարկ եղաւ հաւատ ընծայել այն օրը երբ մրցակիցներու կրկին շարքին մէջ, մէկ կողմէ տեսնելով Բարթրիէօյի, Էթապլի, Սէն-Քէյի բնակիչներ՝ զանազան կեղծանուններով, թեթեւ նաւակներու մրցման համար, միւս կողմէ՝ Պ. Պրիւլէի հռչակաւոր մրցակիցներ, միջոցներ forpuներու մրցման համար:

— Թերեւս յաղթական պիտի ելլէ կ'ըսէին ծաղրական շեշտով: Պնդակազմ է եւ լաւ դաստակ ունենալ կը թուի:

Խեղկատակութիւնները կը շարունակուէին, ու երբ Նօտարը, դիպուածաւ, խումբերուն քովէն կ'անցնէր, ծաղրական խօսքեր կուգային ականջին: Անտարակոյս յաճախ Նօտարին ականջը կը խօսէր:

Շրջած զրոյցը շատ մարդոց զարմացում պատճառեց, բայց ամէնէն աւելի Մուէքի՝ տիրոջ՝ Հանրի Կիւյանի: Ամէն մարդու պէս, նախ չուզեց հաւատալ այդ լուրին: Անճշմարտանման կը թուէր:

Սակայն ի վերջոյ ստիպուեցաւ հաւատալ այդ ականատեսութեան. տեսակ մը դժկամակութիւն կը զգար Հանրի: Սակայն յաղթական առիթ մը ներկայացաւ, անզօր վրէժ մը լուծելու համար նօտարէն:

Առտու մը, Նախաճաշի ատեն, Ֆրանսուազ, ագարակապանուհին, իր տիրոջ՝ Հանրիի իմացուց թէ երկու երիտասարդներ մէկ ժամէ ի վեր կը սպասէին դահլիճին մէջ, խօսակցելու համար իրեն հետ:

— Նախաճաշը ըրա՞ծ են, հարցուց Հանրի Կիւյան, խօսքը ուղղելով ագարակապանուհիին, որ անանկ անորոշ տեղեկութիւն մը տուած ըլլալու երեւոյթ չունէր:

Ու Ֆրանսուազի աւելի ժխտական քան երկրայական պատասխանին վրայ, հրամայեց աւելի՛ք ալ երկու երիտասարդներուն, մինչ ինք ալ այդ միջոցին պիտի կրնար հանդարտօրէն կուլ տալ կաթով սուրճը, [illegible] անուանիք մը իսկապէս:

Այդ անհրաժեշտ նախաճաշէն յետոյ, երկու երիտասարդները ներս մտցուեցան, որոնցմէ մէկը տասնըչորս տարեկան գրեթէ, պնդակազմ, իր ընկերոջմէն նուազ երկչոտ երեւոյթ մը ունէր:

— Դո՞ւն ես, Ժան-Պաթիստ, գոչեց Հանրի, սեղանին վրայէն ձեռքը երկարելով երկու նորեկներուն: Տղա՛յ, ի՛նչ կ'ուզես ինէ:

Ժան-Պաթիստ անդրանիկ զաւակն էր այրի Բէրվէլլայի: Կոչումի ձայնին հնազանդելով ու իր մեռած հօրը հետքերուն հետեւելով, առաջին ուղեւորութիւնը կատարած էր դէպ ի Իսլանտա:

Գլխարկը երկու երեք անգամ ձեռքին մէջ դարձնելով, կողմնակի նայեցաւ ընկերոջ, անոր վերջին կարծիքը առնելու համար գոգցես. յետոյ մէկէն ի մէկ որոշում տուաւ խօսելու:

— Պարոն Հանրի, խնդիրը կը դառնայ [illegible] օրէն կատարուելիք նաւարշաւին վրայ: Ուրեմն ես ու ընկերս...

Ժան-Պաթիստ ընդհատեց խօսքը, վարանոտ՝ իր ընկերին վրայ, նոյն իսկ ահաբեկած իր ձայնէն: Կիւյան ըմբռնեց թէ հարկ է օգնութեան հասնիլ:

(Շարունակելի)

գիսա մը կարդալ լրագիրս, ու կամաց մը լրագիրը իրեն կուտամ...

—Խնդրեմ, խնդրեմ... մի անհանգիստ ըլլաք. ինծի համար մի նեղուիք, շարունակեցէք...

—Առէ՛ք, առէ՛ք, կ'ըսեմ փորձանքէն ազատելու համար...

—Հաւատացէք որ կը վշտանամ, կարդացէք դուք, ես կրնամ կարդալ, ես մի հոգաք...

Նորէն կը շարունակեմ, կարդալու ձեւեր կ'առնեմ, բայց միտքէս կ'ըսեմ բոլոր այն անո՛ւշ խօսքերը, որոնք այս տեսակ ժամանակներ ծնունդ կ'առնեն. և ասոնց անոնց, կեանքը շա՜տ դառն վայրկեաններ պիտի ունենայ։

Դիմացինս հոգ չըներ, կը շարունակէ, կոկորդէկէն կը շուկուի, մէկ քովին կը ծռի. կը փսայ, կը հազայ, քիչ մը բարձրաձայն կը կարդայ, ու երբեմն.

—Ձը՜ք, ծը՜ք ծը՜ք...

Կամ

—Աս ինչ թօհա՜ֆ, բաներ։

Կամաց մը ոտքի կ'ելլեմ, լրագիրս նստարանին վրայ կը ձգեմ, ու սրճարանէն դուրս ելլելու կը պատրաստուիմ։

—Ո՞ւր կ'երթաք, կ'ըսէ յանկարծակի եկած երեւոյթով մը. նստեցէք սուրճ մը խմենք, անհանգի՞ստ եղաք արդեօք...

—Աւա՜ղ, կ'ըսեմ միտքէս, ու կը շարունակեմ ճամբաս։

Անկիւնէն դարձած ատեն, գողունի նայուածք մը կը նետեմ անոր կողմը... կը տեսնեմ որ փառաւոր աթոռէն ընկղմած, ու ասանց գիս անհանգիստ ընելու գիտակցութիւնը ունենալու, լրագիրս բացեր կը կարդա՜յ. ուրա՜խ կը...։

ՔԱՄԷԼԻԱ

Արտաքին Լուրեր

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՃԱԲՈՆԻ ՄԻՋԵՒ

ՓՈՐԹ-ԱՐԹՈՒՐ

Պաշտպանութեան պատրաստութիւններ. —Շթէօսէլ զօրավարին հրամանները. —Աշխարհիկ կեանքը. —Սպայի մը կնոջը նամակը։

Նովոյէ Վրէմիա կը հրատարակէ Փորթ-Արթուրի մէջ հրատարակուող Նովի-Քրայի լրագրին մէկ քանի թիւերուն մէկ ամփոփումը, մայիս 6էն յունիս 17, որ կը պարունակէ Շթէօսէլ զօրավարին քանի մը հրամանները՝ պաշարման իբրեւ նախատեսութիւն ըլլալիք պատրաստութեանց համար։ Կամաւոր հեծելանոտորդներու խումբ մը կազմուած է, հրամաններու և տեղեկութիւններու [illegible] հոսելու նպատակով, կիները ու տղաք, [illegible], դուրս հանուեցան, բաց ի անոնցմէ որոնք իբրեւ գթութեան քոյր կը ծառայեն հիւանդանոցներու մէջ. Ռուսիոյ մէջ գթութեան քոյրերը յաւիտենական ուխտ չեն ըներ, այլ որոշ ժամանակի մը համար միայն ծառայութիւն կը ստանձնեն։ Զէնք կրելու կարող բոլոր մարդիկը կը գործածուին. իսկ միւսները իբրեւ հիւանդապահ կը ծառայեն հիւանդանոցներու մէջ։ Թաղապետական Խորհուրդին հետ միջոցներ ձեռք առնուեցան քաղաքէն հեռացող ընտանիքներուն ինչքերը պաշտպանելու համար։ Անհրաժեշտ ուտելիքներու, մանաւանդ շաքարին արտածութիւնը արգիլուած է. Նաեւ առաւելագոյն գիներ սահմանուած են։ Թաղապետութիւնը նոյն իսկ օթէլներու բնակութեան համար սակագին մը որոշած է։ Նովի Քրայի թիւերը շահեկան տեղեկութիւններ չեն պարունակեր՝ բուն իսկ պաշարման վրայ. նաեւ կը վերաբերին Քին-Ձէօյի ճակատամարտէն առաջ եղած ժամանակամիջոցին։ Այդ ճակատամարտին հետեւանքով էր որ Ճաբոնները ապահովցուցին Փորթ-Արթուրի պաշարումը ցամաքի կողմէն։

— Մոսկուայէն հեռագրելով կը գրեն Բարիզի թերթի մը. — Փորթ-Արթուրի ռուս սպաներէն մէկուն կինը կրցած է նոյն տեղէն նամակ մը ղրկել իր ազգականներուն որոնք Մոսկուա կը գտնուին։ Աւասիկ թէ ինչ կը գրէ այդ կինը. — «Այս բերդաքաղաքին ժողովուրդը մեծ ընտանիք մը կը կազմէ. դասակարգի, ծննդեան հարստութեան տարբերութիւնները անհետացած են։ Մեծ եղբայրակցութիւն մը կը տիրէ եւ ամէն ոք իրարու կ'օգնէ փոխադարձաբար։ Ժողովուրդը առտուն կանուխ կ'ելլէ եւ գիշերները քիչ մը ուշ կը պառկի։ Հանրային պարտէզներու մէջ յաճախ նուագահանդէսներ կը կազմակերպուին։ Շատ անգամ հեռուն խմբերգներ են որոնք ժողովրդական երգերէ կ'երգեն։ Ինչպէս որ Պետերբուրգցիները պէտք չենք ունենար։ Դրեթէ բոլոր բնակիչները զինուած են ու կը պատրաստուին կռուելու։ Շատ կիներ արտօնութիւն խնդրեցին մասնակցելու քաղաքին պաշտպանութեանը։ Հիմակուհիմա այդ կիները նորութիւն մը հնարած են. ամէն է կէսօրին քաղաքը պտըտելով կ'երթան, [illegible] գիտնալու համար թէ ճաբոնական ռումբերը ինչպիսի հեռաւորութեան կրնան հասնիլ։ [illegible] օր։»

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Զինուորներուն առողջական վիճակը. —Ճաբոններ. —Խարբինի մէջ. —Ռուս զօրքերուն զգեստը. —Աշխարհիկ կեանքը Լիաօ-Եանկի մէջ.

Քանի մը հեռագիրներ ծանուցին թէ, կ'ըսէ Տէպա, ջերմի եւ թանչքի դէպքեր կը պատահին ռուս զինուորներուն մէջ։ Հաւանօրէն արդիւնք են այն պարագային թէ չինական քաղաքները գրաւելու պահուն չեն յարգուած առողջապահական միջոցները։ Ճաբոնները, երբ Ռուսերուն կողմէ լքուած քաղաք մը ժամանեն, առաջին գործերնին կ'ըլլայ կատարելապէս մաքրել տուները եւ փողոցները, զորս տարապայման աղտոտ վիճակի մէջ կը գտնեն՝ ճանճերով լեցուն։

—Անգլիական լրագրի մը թղթակիցը որ Չէ-Ֆու ժամանած է, խստիւ կը գանգատի Ճաբոններուն ընթացքէն՝ լրագրական թղթակիցներու եւ զինուորական կցորդներու հանդէպ։ Թղթակիցները փակուած էին Ֆէնկ-Հուանկ-Չէնկի մէջ՝ նեղ տեղ մը եւ թող չէր տրուեր ոչ բան մը տեսնէին։ Թէ՛ ասոնց եւ թէ զինուորական կցորդներուն ուղղուած նամակները կը բացուէին։ Նոյն թղթակիցը ճաբոնցի վաճառականներու տարրէն ալ կը գանգատի։

—Մանչուրիա գտնուող ռուս զինուորներուն համար մոխրագոյն հագուստներ պիտի գործածուին, ինչպէս Անգլիացիները հողի գոյն հագուստ կը կրէին Թրանսվալի մէջ։ Փորձը ցոյց տուած է որ մոխրագոյնը անտեսանելի ըլլալու առաւելութիւնը ունի, երկրին ընդհանուր տեսքին հետեւանքով։ Խարբինի մէջ գործարան մը հաստատուեցաւ շուտով այդ գոյնով հագուստ հասցնելու համար ռուս. բանակին։ Գործարանը, ուր չինացի գործաւորներ կ'աշխատին Օսէնտովսքի ճարտարագէտին տեսչութեանը տակ, օրական երկու հազար մեթր մոխրագոյն կերպաս կ'արտադրէ։

—Լիաօ-Եանկ, որուն կը սպառնան ճաբոնական երեք զօրաբանակներ, մոնկոլեան հին քաղաք մըն է եւ հիմա ռուսական թաղ մըն ալ ունի։ Հակառակ պատահելիք կարեւոր դէպքերու, աշխարհիկ կեանքը կը շարունակէ Լիաօ-Եանկի մէջ։ Բարձր դասակարգին ժամադրավայրն է երկաթուղիի կայարանին ընդարձակ պիւֆէն, որ միանգամայն ակումբի տեղ կը ծառայէ։ Ընթերցման սրահ մըն ալ կայ որ կիներուն ժամադրավայրն է։ Իրիկունները ամէն ոք կը հաւաքուի կառաւան հրապարակին մէջ, ուր հելլենացի մը տեսակ մը ճաշարան հաստատած է, եւ ուր զինուորական նուագածուներու խումբը կը նուագէ։

ՃԱԲՈՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Թէրաուչի զօրավարը. — Ինչո՞ւ պատերազմի դաշտը չէ գացած. — Նախարարին առողջական վիճակը. —Լուսանկար մը։

Թօքիոյէն հեռագրելով կը գրեն Բարիզի լրագրի մը. —Եւրոպայի զինուորական շրջանակներուն մէջ հաւանօրէն խնդիր եղած է գիտնալ թէ ճաբոնական [illegible] պատերազմական նախարար Թէրաուչի զօրավարը ինչո՞ւ Թօքիօ մնացած է ու պատերազմի դաշտը չէ գացած։ Պատասխանը շատ պարզ է. Առաջին ճակատամարտներուն մէջ Թէրաուչի զօրավարը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ ռումբի մը պայթելէն։ Անկէ ի վեր աջ թեւը անդամալուծուած է եւ աջ սրունքն ալ պրկուած. շատ դժուարութեամբ կը շարժի։ Նախարարը անյարմար է պատերազմի կեանքին, բայց պատերազմի պատրաստութեան մէջ գործօն դեր մը ունեցած է։ Թէրաուչի զօրավարը միջահասակ է։ Դէմքը դեղին է եւ առատ սեւ մօրուք ունի։ Ֆրանսայի մէջ դաստիարակուած ըլլալով, մայրենի լեզուին պէս ֆրանսերէն կը խօսի. նաեւ ֆրանսերէն կը գործածէ երբ օտարականի մը հետ տեսնուի, նոյն իսկ անգլիացի կամ գերմանացի ալ եթէ ըլլայ։ Նախարարին սենեակին մէջ կայ շահեկան լուսանկար մը։ Քուրոբաթքին զօրավարը Թօքիօ այցելած ատեն պատրաստուած է. կը ներկայացնէ ռուս զօրավարը՝ շրջապատուած ճաբոնական բարձրաստիճան սպաներէ՝ Միքատոյին պալատան մէջ տրուած երեկոյթի մը պահուն։ Քուրոբաթքին զօրավարին քով, երկայնահասակ ու երկայն մօրուքով, Ճաբոնները փոքր դպրոցականներու երեւոյթը ունին։

ՔՈՒՐՈՔԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ

Ծագումը. — Ֆրանսացի՞ թէ Լեհ. — Զօրավարին քեռորդին նամակը։

Պէրլինէր Թակէպլաթ կը հրատարակէ հետեւեալ նամակը զոր իրեն ուղղած է Քուրոքի զօրավարին քեռորդին՝ Նազաքէ Օլիմա, ուսանող. — «Կարդացի ձեր լրագրին մէջ հրատարակուած «Քուրոքի զօրավարին ֆրանսական ծագումը» խորագրով յօդուածը եւ, իբրեւ զօրավարին քեռորդին, պարտք համարեցի յայտարարել թէ զօրավարին ծագման մասին տրուած տեղեկութիւնը սխալ է։ Հօրեղբայրս Քուրոքի Լեհական ծագում ունի եւ ոչ թէ ֆրանսական։ Անոր հայրը ազնուական Լեհ մըն էր՝ Քուրովսքի անունով որ 1831էն ետքը Ռուսիայէն փախած է. նախ Բարիզ եւ յետոյ ուրիշ տեղեր գացած է. այս Պօլոնեցի ազնուական զօրականը մեռած է. Հանէէ Ճաբոն, երթալով ճաբոն կնոջ մը հետ ամուսնացեր է։ Քուրոքի զօրավարը որ այդ ամուսնութենէն ծնած է, մեր ընտանիքին մէջ «Լեհ» կը կոչուի կատակի համար։ Հայրը, մահուան անկողնոյն մէջ, ըսած է իր որդւոյն թէ կարելի է որ օր մը պատերազմի Ռուսերուն հետ։ Որովհետեւ Քուրովսքի անունը արտասանել դժուար է Ճաբոններուն համար, մօրեղբայրս «Քուրոքի»ի վերածած է իր անունը։ Պահարան մը կը ղրկեմ ձեզ մօրեղբօրս կնիքով. այդ կնիքը կը կրէ Քուրովսքի ընտանիքին զինանշանը եւ մօրեղբայրս կը պահէ իր հօրը կողմէ լեհական ազնուականութեան վերաբերելուն համար։»

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԸ

Ճաբոններուն ընթացքը. — Խիստ տրամադրութիւններ. — Ճաբոնական սպաներ. — Թարգմանները։

Անգլիական թերթի մը թղթակիցը, որ Ճաբոնի ընդհանուր բանակատեղէն վերադարձած է, Չէ-Ֆուէն հետեւեալը կը գրէ. — «Ճաբոնները երկու ամսուան լռութեան մը մէջ փակած էին թղթակիցները. նաեւ պահակներ դրած էին թող չտալու այն թղթակիցները որոնք գծուած սահմանը անցնիլ ուզէին։ Ֆէնկ-Հուանկ-Չէնկի մէջ ճակատամարտի գիծէն երեսուն մղոնի չափ հեռուն կը գտնուէինք. մեր առած տեղեկութիւնները սպայակոյտին կողմէ երբեմն հաղորդուած լուրեր էին միայն, որոնք Թօքիօ ղրկուած տեղեկագիրներու համառօտութիւններն էին. անշուշտ մեզի հաղորդուելէ առաջ արդէն հրատարակուած ըլլալու էին Լոնտոնի լրագիրներուն մէջ։ Օր մը այնքան աղաչեցինք ճակատամարտին գիծին վրայ երթալու համար որ վերջապէս մեր խնդիրքը ընդունուեցաւ։ Մեր փակուած տեղէն դուրս ելանք եւ քաղաքէն երեք մղոնի չափ տեղ տարուեցանք պայտի ձեւով. հոն քանի մը խրամատներ ցոյց տուին մեզ ուր զինուոր չկային եւ որոնք բաւական ատենէ ի վեր լքուած ըլլալու երեւոյթը ունէին։ Ճաբոնական բոլոր սպաները քաղաքավարութեամբ կը վարուէին մեզի հետ. բայց օդէն եւ անձրեւէն զատ ուրիշ բանի վրայ չէին խօսեր ահաբեկիչ։ Արգիլուած էր մեզի սպայակոյտի գրասենեակները երթալ։ Մեր թարգմանները կ'ըսէին թէ պատիժի սպառնալիք եղած է իրենց, եթէ տեղեկութիւններ հաղորդէին մեզի։»

ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ

Զինուորներուն վարձատրութիւնը. — Պատուանշաններ. — Մեռեալներուն համար։

Ճաբոնցի զինուորը երբ նշանաւոր հանդիսանայ քաջագործութեան մը համար, իսկոյն Քանսեա անուն վկայագիր մը կը ստանայ, ուր անոր արարքը կը նկարագրուի համառօտակի։ Իւրաքանչիւր սպայ, նոյն իսկ ենթասպայ մը իրաւունք ունի այդ տեսակ վկայագիր մը տալու իր ստորադասներուն։ Պատուանշան ստանալու համար վկայագիրներու որոշ թիւ մը սահմանուած է։ Մինչեւ հիմա պատերազմի դաշտին վրայ շահուած պատուանշանները մեռեալներուն միայն կը տրուին, ճաբոնական աւանդութեան մը համաձայն։ Տաճարներուն մէջ մեռեալ[illegible] Պատերազմի դաշտին վրայ մեռած սպաներու եւ զինուորներու դիակները այրուելով անոնց մոխիրները վարդագոյն փոքր տուփերու մէջ դրուած տաճարները կը փոխադրուին, ուր երեք հարիւր կրօնականներ մեռելական արարողութիւն կը կատարեն։ Այդ մեռած զինուորականներուն շատերը պատուանշան եւ աստիճանի բարձրացում կը ստանան։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 Օգոստոս. — Նիւ-Չուանկէն կը հեռագրեն թէ Ճաբոնները օգոստոս 4էն ի վեր յարձակեր են Փորթ-Արթուրի վրայ։ Ռուսերը բաւական կորուստ ունեցած են, Ճաբոններուն կորուստը խիստ շատ է։

— Ճաբոնները չորս մղոնի չափ մօտեցեր են Փորթ-Արթուրի, գրաւելով կարգ մը զինուորական դիրքեր։

ԲԷՇԹԱ. — Լոնտոնէն առնուած լուրերու նայելով՝ Ճաբոնները գրաւեր են Սուսիսաւուէն ամրոցը որ Փորթ-Արթուրէն մէկ մղոն հեռուն կը գտնուի։

ԼՈՆՏՈՆ. — Փորթ-Արթուրի ռուսական նաւատորմիղը նաւահանգիստէն դուրս ելլելով ճակատամարտի մը բռնուեցաւ ճաբոնական նաւատորմիղին հետ. սակայն արդիւնքին նկատմամբ դեռ տեղեկութիւն մը չկայ։

—Նիւզօրքէն կը հեռագրեն Ռիւթէրի թէ Կէնզոնի բացերը նաւային ճակատամարտ մը կատարուեր է, բայց մանրամասնութիւն չկայ։

ԲԱՐԻԶ. — Ռուսական բազմաթիւ զօրախումբ մը կը քալէ Ճաբոններուն աջ թեւին վրայ։ Օգոստոս 1ի ճակատամարտին մէջ Ճաբոններուն կորուստը եղած է 990 հոգի։

ԼՈՆՏՈՆ. — Մանչուրիոյ մէջ ճակատամարտ մը մօտալուտ է։

— Շանկհայէն առնուած լուրերու նայելով, Ռուսերը թողեցեր են Ամաւէնի դիրքը՝ Լիաօ-Եանկէն հինգ մղոն հեռուն,

— Անձրեւներու եղանակը մէկ-երկու օր առաջ վերսկսելով [illegible], Ճաբոնները բաց առաջխաղացում կը շարունակեն իրենց շարժումները։

— Ճաբոնները ամէն օր նորէն սկսան յարձակիլ ամրոցներուն վրայ, սակայն անյաջող կը մնան։

ՓԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Պալթիկի ռուսական նաւատորմիղը ամսոյս 16էն ետքը պիտի ելլէ դէպի Ծայրագոյն Արեւելք։

— Քուրոբաթքին զօրավարը օգոստոսի վերջերը չորս հարիւր հազար հոգի պիտի ունենայ իր տրամադրութեան տակ եւ այդ միջոցին է որ մեծ ճակատամարտ մը պիտի ձեռնարկուի։

— Շթէօսէլ զօրավարին անձնատուութեան լուրը անհիմն է։

ԼՈՆՏՈՆ. — Սէուլէն կը հեռագրեն թէ նոյն քաղաքը ժամանող Քորէացիներու ըսածին նայելով, ռուս զինուորներ տեսնուեր են հիւսիսային Քորէայի սահմանագլուխին վրայ, ուրկէ կը հետեւցուի թէ Վլատիվոսթոքի ռուսական բանակը ճամբայ ելած է Քուրոքի զօրավարին բանակը ետեւի կողմէն շրջապատելու համար։

— Նիւ-Չուանկէն կը հեռագրեն թէ Ճաբոնները արգիլած են Ին-Քէու գետանաւով չէզոք նաւերուն Նիւ-Չուանկ երթալը Լիաօ գետին ճամբով, որով օտար տէրութեանց հիւպատոսները այդ մասին բողոքեր են Ճաբոնի կառավարութեան։

ԲԱՐԻԶ. — Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ճաբոնները կողմնակի շարժում մը սկսած են, Ռուսերու դէպի Լիաօ-Եանկ նահանջի գիծը կտրելու համար։

ԲԱՐԻԶ. — Քուրոբաթքին զօրավարը Զարին կը հեռագրէ թէ ռուսական բանակին դիրքը զգալապէս բարւոքած է, ու եւ է վտանգ չկայ որ Ճաբոնցիները իր բանակին ձախ կողին ետեւը անցնին։ Մօտալուտ ճակատամարտ մը կը սպասուի Լիաօ-Եանկի մօտ։

—Ճաբոնները երկուշաբթի իրիկուն վերսկսան Փորթ-Արթուրի ռմբակոծութիւնը, ծովէն եւ ցամաքէն միանգամայն։

—Բեթերսպուրկէն կը ծանուցանեն թէ Զարուհին ծննդաբերութենէն վերջը, Զարը Մանչուրիա պիտի երթայ։

ԼԻԶԲՈՆԱ. — Երկրաշարժի ուժգին ցնցումներ զգացուեցան քաղաքին մէջ եւ շրջականները։ Վնաս չկայ։

ԲԱՐԻԶ. —Բեթերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ՝ քոլէրայի հարիւր յիսուն դէպք տեղի ունեցած է նոյն քաղաքին մէջ։

—Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Պ. Բլէվէի պիտի յաջորդէ Պ. Վիթէ, իբրեւ ներքին գործոց նախարար։

ԽԱԶԱԽԸ ԵՒ ԻՐ ՁԻՆ

Խազախ ձիաւորի մը մէկ հնարքը. —Սատկած ձի մը որ ընդոստ կը ցատկէ։

Արդի ռուսաճաբոնական պատերազմը երեւան հանեց թէ Ճաբոնները շատ վարպետ են ռազմական հնարքներու մէջ։ Բայց ռուսական բանակին մէջ, համբաւաւոր Խազախներն ալ ոչ նուազ ճարտար են այդ մասին։ Զաւեշտալի պատմութիւն մը, սակայն առաջ կատարուած պատահար մը մասնակցող ռուս սպայի մը կողմէ պատմուած, կրնայ փաստ մը համարուիլ Խազախներուն ճարտարութեան։ Օրին մէկը, այդ պատերազմին առեն, Խազախ մը սրընթաց կը հասնէր ձիով։ Երբ ասանին մէջտեղ կը գտնուէր ձիաւորը, մէկէն ի մէկ գետին կը տապալի, [illegible] Ամէն կողմէ օգնութեան կը փութան։ Խազախը կը փորձէ կանգնել ձին, եւ կը սկսի լալ ողբալ։ Ամէն միջոց ի զուր է, ձին տեղէն չի շարժիր։ Խազախը այնքան յուսահատ երեւոյթ մը կ'առնէ, ձին կորսնցուցած ըլլալուն համար որ ներկաները հանգանակութիւն մը կը կատարեն իրենց մէջ եւ բաւարար գումար մը կը յանձնեն Խազախին, նոր ձի մը գնելու համար։ Խազախը կը շարունակէ ճամբան, ցաւագին դէմքով մը, եւ երբ ասանին միւս ծայրը կը հասնի, ուժգին սուլիւն մը կ'արձակէ։ Ձին ընդոստ կը ցատկէ տեղէն եւ տիրոջը մօտ կ'երթայ, որ վրան հեծնելով ճամբայ կ'ելլէ։

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐԸ

Տարեկան վիճակագրութիւն մը. — Զբօսաշրջիկներուն պտըտած երկիրները. — Ի՛նչ գումար կը ծախսեն։

Ամբողջ հարիւր վաթսուն միլիոն ֆրանք մէկ տարուան մէջ, այսինքն օրական երկու միլիոն ֆրանք կը ծախսեն Եւրոպայի զբօսաշրջիկները, վերջին վիճակագրութեանց համաձայն։ Զբօսաշրջիկները, ձմեռը Նիս, Եգիպտոս եւ Իտալիա կ'երթան։ Ամառը՝ ծովու բաղնիքները կամ լեռները. իսկ գիւղացիները, մեծ երկու չափով, մեծ քաղաքի մը մէջ ժամանակ կ'անցնեն. քաղաքացիները դաշտերու մաքուր օդը ծծելու կ'երթան։ Ուրիշներ սահմանագլուխ կ'անցնին եւ օտար երկիրներ կ'այցելեն։ Ասոնք են որ ամէնէն աւելի դրամ կը ծախսեն։ Երեք միլիոն զբօսաշրջիկ ամէն տարի Զուիցերիա կ'երթան, հոն ձգելու համար 150,000,000 ֆրանքի գումար մը, մարդ գլուխ 50ֆր.։ Ռիվիերա, Իտալիա եւ Սպանիա նուազ զբօսաշրջիկ կ'ընդունին, բայց հոն այցելողները աւելի կը ծախսեն, այն է 300,000,000 ֆրանքի գումար մը, մարդ գլուխ 1200 ֆրանք։ 900,000 գաւառացիներ եւ օտարազգիներ, ամէն տարի, Բարիզ կ'այցելեն, 600,000 հոգի Լոնտոն, 500,000 հոգի Պերլին, 350,000 հոգի Վիէննա։ Ասոնց ծախսած գումարը կը հասնի 225,000,000 ֆրանքի։ Վերջապէս ծովի բաղնիք եւ ջերմուկ յաճախողներուն թիւն է տասներկու միլիոն, որոնք 80 միլիոն ֆրանք կը ծախսեն տարին։

ՀՐԷՇ ՄԸ

Բնախօսական նոր երեւոյթ մը. — Մողէզի նման երես աղջիկ մը. — Ծնողքը. — [illegible]։

Այս միջոցիս Զիւրիխի «Քանտոնթ[illegible]»ին մէջ ցուցադրուած է նորածին աղջիկ մը, որուն ամբողջ մարմինը ծածկուած է մողէզի մորթին նման սեւ ու դեղին մաշկով։ Կռնակին վրայ երկ-գոյն առատ մազ կը գտնուի. իսկ շրթունքներուն վրայ կը տեսնուին կատուի պեխերուն պէս պեխեր։ Նորածին աղջկան ծնողքը ո եւ է կազմական թերութիւն չունին։ Սէրճի բրոֆէսէօրը քննելէ յետոյ այդ աղջկան ծնողքը, յայտարարեր է թէ բնախօսական բոլորովին նոր երեւոյթի մը առջեւ կը գտնուի։ Իտալացի գիտունը կը կարծէ թէ այդ «մողէզ կնոջ» մայրը ջղախտի ուժգին յարձակումներու ենթակայ ըլլալով յղութեան միջոցին, սաղմը մասնաւոր ազդեցութիւն կրած է։ Չի մոռնանք ըսելու թէ այս հրէշ աղջիկը խելացի է։

ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹ ՄԸ

Յունաստանի հողը կ'ընկղմի. — Տեկոյց մը Բարիզի Ակադեմիին

Պ. Ալպէր Կոտրի շահեկան տեկոյց մը ըրաւ Բարիզի Ակադեմիին, Յունաստանի նախկին ելմտական նախարար Պ. Բ. Նէկրիսի կողմէ, նոյն երկրին հողին մակերեսին կրած փոփոխութեանց վրայ, հին ատեններէ ի վեր։ Պ. Նէկրիս կ'ըսէ թէ երկու հազար տարիէ ի վեր Յունաստանի հողը իջած է 3 մեթր։ Լէօքատ, այսօր Սէնթ-Մոր կոչուած, Աքառնանիի միացած էր. Ամֆիսա ծովածոցին երեք կղզիները իրարու կցուած էին. Արշիպեղագոսին մէջ Եգին ու Տէլոս կը գտնուին այնպիսի տեղեր, որոնք այժմ ծովուն մակերեսէն վար կառուցուած են։ Վերջերս Աղեքսանդրիոյ ու Սպերիոյ մէջ կատարուած հետազօտութիւնները կը հաստատեն Պ. Նէկրիսի տեսութիւնները։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Միւթէսարիֆի աստիճան արուեցաւ Օրթաքէօյ գաւառակին գայմագամ Հաճի Մէհմէտ Շաքիր պէյի։

—Պուլկարիոյ գոմիսէրութեան Ֆիլիպէի երկրորդ քարտուղարի օգնական անուանուեցաւ նոյն գոմիսէրութեան պաշտօնէութեան արձանագրիչ Սուլէյման [illegible] պէյ, որուն յաջորդեց Ֆիլիպէի երկրորդ քարտուղարի օգնական Սուրէյեա պէյ։

— Էնկիւրիի եւ Գոնեայի նահանգաց դատական քննիչ անուանուեցաւ Էտիրնէի եւ Սէլանիկի նահանգաց դատական քննիչներէն Իզէթ պէյ, որուն յաջորդեց Էնկիւրիի եւ Գոնեայի նահանգաց դատական քննիչ Խալիլ էֆ.։ Խարբերդի եւ Տիարպէքիրի նահանգաց դատական քննիչի օգնական անուանուեցաւ Պալըքէսէրի գաւառին նախկին դատաւոր [illegible] էֆ.։

—Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ կրթական նախարարութեան Խորհրդին անդամ Իսմայիլ էֆ.ի եւ առաջին քարտուղար Խալիլ Եէֆիք պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ. — Մաշաշիա զօրավարը որ Կ. Պոլիս եկած էր՝ Վհն. Սուլթանին մատուցանելու Հապէշիստանի կայսր Վհն. Մէնէլիք Բ.ի յարգանքները, իր հետեւորդներուն հետ երէկ, չորեքշաբթի, կայս. Պալատ հրաւիրուելով ճաշեց եւ յետոյ, Վհն. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ Ն. Վեհափառութեան կողմէ ընդունուելու պատիւը ունեցաւ։ Մաշաշիա զօրավարը եւ հետեւորդները, վաղը, ուրբաթ, Կ. Պոլսէն մեկնելով, իրենց հրաժեշտի [illegible] կայս. [illegible]»

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. —Կայս. Իրատէ մը արտօնեց ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը առաջին կարգի Ս. Օլաֆի պատուանշանին զոր Շուէտ-Նորվեկիոյ կառավարութիւնը նուիրած է Մեծ-Եպարքոսին։

—Երուսաղէմի Յունաց Ս. Պատրիարքը, կայս. Իրատէով, արտօնուեցաւ ընդունիլ ու գործածել հելլէն կառավարութեան կողմէ նուիրուած առաջին կարգի Փրկչի պատուանշանը։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին ելմտական վարչութիւնը նուազագոյն դրած է հազար ծրար «Թաղըմէն» թուղթի մատակարարութիւնը։ Յուլիս 28ին չորեքշաբթի օրը առաջին յանձնումը պիտի կատարուի եւ հետեւեալ օրն ալ հարիւր հինգ զեղչ ընդունուելով ժամը 9ու կէսին վերջին յանձնումը։ Մասնակցիլ ուզողները պէտք է չորեքշաբթիէն առաջ դիմեն նոյն վարչութեան՝ առեւտրական եւ հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնարանին մէջ։

ՆՊԱՍՏ. — Հիճազի երկաթուղիին համար կատարուած հանգանակութեան գումարը հասաւ 79,290,418 ղրշ.ի։

ՀԱՊԷՇ պատուիրակութիւնը, ինչպէս կ'երեւայ Պաշտօնական զեկոյցէն, երէկ կայս. Պալատ երթալով ներկայ գտնուեցաւ տրուած հացկերոյթի մը։ Մաշաշիա զօրավարը եւ հետեւորդները համազգեստ կը կրէին։ Զօրավարը եւ հետեւորդները յետոյ պատիւ ունեցան Վհն. Սուլթանին ներկայանալու եւ արժանացան կայս. մեծարանաց։ Մաշաշիա զօրավարը իր հրաժեշտի այցելութիւնը մատուցանելով, երախտագիտութիւն յայտնեց Կ. Պոլսոյ մէջ իրենց նկատմամբ եղած կայս. շնորհներուն համար։ Թարգմանի պաշտօնը կը վարէր կայս. Պալատին երկրորդ քարտուղար ու անձնական Իզզէթ փաշա։

— Հապէշ պատուիրակութիւնը, վաղը, առաւօտ, կը մեկնի Կ. Պոլսէն։

ԱՆԳԼԻՈՅ Թագաւորը, հեռագիր մը ուղղելով Վհն. Սուլթանին, շնորհակալութիւն յայտնեց թագադրութեան տարեդարձին առթիւ ուղղուած շնորհաւորական հեռագրին համար։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ նահանգաց մէջ կողմնակի [illegible] զինուորներու վաշտերուն հեծելանիներ պիտի տրուին։ Զինուորական պաշտօնարանը ծանոյց մաքսային վերատեսչութեան որ նոյն նպատակով բերուելիք հեծելանիները ղրկուելիք պաշտօնեաներուն յանձնուին։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց նախարարութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ յիսուն ղրշ. եւ անկէ աւելի ծախքերու վերաբերեալ սէնէտները պէտք է գրուին մէկ ղրուշնոց թուղթերու վրայ, որոնք տպագրուած են Հիճազի երկաթուղիին ելմտական վարչութեան կողմէ ի նպաստ նոյն երկաթուղիին։ Յուլիս 1էն ետքը պարզ թուղթի վրայ գրուած այդ կարգի սէնէտներ եթէ տեսնուին, այդ սէնէտները պատրաստողները եւ ընդունողները մէկական սակի տուգանքի պիտի ենթարկուին։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ. — Կրթական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ իրաւագիտական վարժարանին նոր տարեշրջանին աշակերտներուն ընդունելութիւնը պիտի կատարուի։ Փափաքողները պէտք է օգոստոս 2ի երկուշաբթիէն մինչեւ 23ի երկուշաբթի, շաբաթ, երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը ժամ 3էն 6 դիմել նոյն վարժարանը։ Դիմողները պէտք է առնուազն տարեկան 18էն վեր ըլլան. բարձրագոյն վարժարանի վկայական ունենան եւ կամ, կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն, գրագիտութեան, արաբերէնի, թուաբանութեան, աշխարհագրութեան եւ պատմութեան քննութիւն տան. նաեւ բարի վարքի վկայական մը՝ հաստատող թէ մինչեւ հիմա որ եւ է ամբաստանութեան չեն ենթարկուած եւ դատապարտութիւն չեն կրած. միանգամայն օսմանիէ թէզքէրէօի ու պատուաստի վկայական։ Ասկէ զատ իրենց ձեռքով գրուած աղերսագիր մը, նշանակելով իրենց անունը, մականունը, ծննդեան տեղը եւ թուականը, ո՛ր վարժարաններուն մէջ դաստիարակուած եւ ի՛նչ տեսակ ուսում ստացած ըլլալը։

ՊԻՈՍ Ժ. ՊԱՊԸ. — Երէկ իրիկուան Սէնթ-Էսփրիի մայր եկեղեցին մէջ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան Պիոս Ժ. Պապին թագաւորութեան տարեդարձին առթիւ. Կաթոլիկ բոլոր միաբանութեանց կողմէ պատուիրակներ ներկայ էին։ Պապական նուիրակ մոնսինեօր Պօնէթթի ակար ըլլալով, հանդէսին նախագահեց անոր փոխանորդը՝ մոնսինեօր Պօրկօմանէրօ։ Եկեղեցւոյն ներքին մասին դրան վրայ պապին կենդանագիրը դրուած էր՝ պապական դրօշներով։ Արտաքին մասին վրայ ալ պապական ու ֆրանսական դրօշները պարզուած էին։

—Ֆրանսական դեսպանատան գործակատար Պ. Պաւթ Թարապիայէն շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց պապական նուիրակութեան։

ԳԱՐԱՔԷՕՅԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ. — Ջենովացի մը, աղերսագիր մը մատուցանելով Մեծ-Եպարքոսին, առաջարկեց շինել Գարաքէօյի կամուրջը եւ մէկուկէս միլիոն ոսկի փոխ տալ կառավարութեան։ Այդ աղերսագիրը յանձնուեցաւ ելմտական նախարարութեան։

ՍՈՖԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ երկուշաբթի օրը տեղւոյն մայր եկեղեցին մէջ հոգեհանգիստ կատարուեր է Քէլլէր զօրավարին համար, որ Մանչուրիոյ պատերազմի դաշտին վրայ մեռաւ։ Դամբանական մը արտասանուեր է։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանին Խառն ժողովին մէջ, երէկ բացուեցաւ տիկին Քաթէրինի Պլէսանիի կտակը, որով հինգ հարիւր ոսկի թողած է յունական բարեգործական հաստատութեանց։ Այդ տիկինը վերջերս Բերայի մէջ մեռաւ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը որոշեց ջնջել Տամիէթի եւ Ռօզէթի ժամանումներուն համար գործադրուող բժշկական քննութիւնը։

— Յուլիս 25ին Պաղտատ քաղաքին մէջ քոլէրայէ ութ դէպքեր պատահեր են։ Վարակուածներէն հինգը եւ առաջուան բռնուածներէն երկու հոգի մեռեր են։

— Մուսուլի նահանգին մէջ յուլիս 25ին քոլէրայէ 19 դէպքեր եւ առաջուան բռնուածներով 39 մահեր պատահեր են։

— Երեքշաբթի օրը Աղեքսանդրիոյ մէջ ժանտախտէ մէկ դէպք եւ մէկ մահ պատահեր է։

ՀԱԼԷՊԻ երկրագործական վարժարանին այս տարուան շրջանաւարտներուն թիւն է քսանըվեց, որոնց երեքը հայ են՝ Հրանդ էֆ. Աստուածատրեան (Սկիւտար) [illegible] էֆ. [illegible] (Գայսէրի) եւ Հրանդ էֆ. Տօնիկեան (Սկիւտար)։

ՆԱՒԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ. — Կ. Պոլիս հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մէսաժըրիի [illegible] շոգենաւը, որ երէկ իրիկուան Պոլսոյ նաւահանգիստը կը սպասուէր, Պիրէէի նաւահանգիստին բերանը խրեր է։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ գաւառին վաճառականութիւնը 1903ին եղած է £763,110, որուն 113,945ը արտածում։ 1902ին վաճառականութիւնը եղած էր 608,740։ 1903ին Եաֆայի նաւահանգիստը 765 նաւեր մտեր են՝ ընդամէնը 589,249 թօնօ տարողութեամբ։ 1902ին 113 նաւեր մտեր էին 74,162 թօնօ տարողութեամբ։ Նաւերէն վաճառականութիւնը մեծապէս աճած է։ Երուսաղէմի մէջ բամպակի մշակութիւնը որ ժամանակին խիստ ծաղկեալ էր եւ 1866էն ի վեր դադրած, վերսկսած է։

ԲՈԼՈՆԷԶ ԳԻՒՂԸ. — Նկատելով որ Պէյքօզի ու Ալէմ Տաղի մէջտեղը գտնուած Բոլոնէզ գիւղին բնակիչները երկրագործութեամբ գըտղելէ զատ, այգիներ ու պարտէզներ ալ հասուցած են, որոշուեցաւ հոն կալուածահամար կատարել եւ տուրքերը գանձել։

ԾԱՂԿԱԽՏ.— Ունգարանի կողմը աբարթմանի մը մէջ յոյնի երեք տղաք ու 25 տարեկան կին մը ծաղկախտէ վարակուած են. հարկ եղած առողջապահական միջոցները ձեռք առնուեցան։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ մէջ արմտիքի սակարան մը պիտի հաստատուի։

ԱԹԷՆՔԷՆ կը գրեն թէ հունձքերը, այս տարի, հարիւրին յիսուն համեմատութեամբ նուազ են նախորդ տարիէն։ Թուզը հարիւրին 45 պակաս է եւ խաղողը՝ 20-30։ Ձիթապտուղը միայն առատ կ'երեւայ։

ՏԻԲԵՐԻԱԿԱՆ ծովին մէջ շոգենաւ եւ նաւակ բանեցնելու մենաշնորհը Կայս. Անձնական Գանձուն նախարարութեան տրուեցաւ։

ՆՈՐ ՏՐԱԳԻՐ.— Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մատուցուած ագերագիր մը, Մէհմէտ Ալի ստորագրութեամբ, 45 տարուան մենաշնորհ խնդրեց Պոզըր Չայի ակերէն ջրանցքներու միջոցաւ ջուր առնելու Մարզուանի քաղաքը, աղբիւրներ շինելու եւ արտերը ոռոգելու համար։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանը, երէկ, 15 տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց Թաղապետութեան Դ. շրջանակին բարապաններէն Իսմայիլը որ Էլմա Տաղիի կողմը Վասիլիքիի հանրատան մէջ Բալիկա անուն կինը սպաննած էր։

ՌՈՒՄԷԼԻ ՀԻՍԱՐԻ մէջ, առջի օրը, իսլամ աղջիկ մը ծովը մտաւ լողանալու համար, բայց լողալ չգիտնալով խեղդուեցաւ։

ԷՅՏԻՊՈՒԼԷԻ կողմը պարսիկ Հաճի Ալիի կապերտի գործարանին մէջ աշխատող Ալի անուն գործաւոր մը, առջի օրը, փոկերուն մէջ մնաց եւ գլուխէն ու մարմնոյն զանազան մասերէն վիրաւորուեցաւ։ Վիրաւորը թէեւ Հայոց Հիւանդանոցը տարուեցաւ, սակայն եղած դարմաններուն հակառակ մեռաւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ հրդեհին վայրը պեղումները կը շարունակուին։ Երէկ դիակ մըն ալ գտնուեցաւ, բայց միսերը բոլորովին այրած ըլլալով կարելի չեղաւ հաստատել իսլամ կամ քրիստոնեայ ըլլալը։ Միայն ակռաները առողջ ու ամբողջ ըլլալէն հետեւցուեցաւ որ երիտասարդ է։ Սանդուխին տակէն ալ գանկ մը գտնուեցաւ։

— Առջի օրուան երեք հարիւր քառասուն ոսկիէն զատ, երէկ 180 ոսկի երեւան հանուեցաւ, նաեւ ձոյլ արծաթ, որ հալած մեճիտիէներէ գոյացած է։ Երգեցիկ սրճարանին վարձակալը Վերժինի կ'ըսէ թէ այդ դրամները իրեն կը վերաբերէին։

— Անյայտացած չորս հոգիի ատկուին երեւան ելած չըլլալով, կը կարծուի թէ անոնք ալ այրած են։

— Կ'ըսուի թէ հրդեհին ատեն երգեցիկ սրճարանը գտնուող երեսունհինգ հոգիէն միայն տասը ազատուեր են, ուրեմն միւսները այրած ըլլալու են։

— Բերայի կառավարիչին հրամանով Ղալաթիոյ ոստիկանութիւնը տեղեկագիր մը կը պատրաստէ թէ Ղալաթիոյ մէջ ո՛րքան երգեցիկ սրճարաններ կան, ո՛րքան դուռ ունին եւայլն։

— Պեղումները կը շարունակուին։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷԻ Ղալաթիոյ, Պոլսոյ ու Բերայի գրասենեակները գոց պիտի ըլլան յառաջիկայ երկուշաբթի 2/15 օգոստոս։

Տես չորրորդ երես Բարմէլ Օրիանթալի գինիի եւ գոնեակի ծանուցումը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կեդր. Վարժարանի շրջանաւարտներու վկայականաց բաշխման հանդէսը տեղի ունեցաւ այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, եկեղեցական արարողութիւններէն անմիջապէս ետքը։ Ղալաթիոյ եկեղեցիին ուխտի օրը ըլլալով, հանդէսը ալ աւելի հրապուրիչ դարձած էր եւ հանդիսասրահին մէջ խռնուած էր երկսեռ բազմութիւն մը։ Հանդէսին կը նախագահէր Ս. Պատրիարք Հայրը, իր շուրջ ունենալով եկեղեցական դասէն Տ. Գրիգորիս եւ Տ. Վահրամ արքեպիսկոպոսները, Տ. Ներսէս եպիսկ. Ասլանեան, վարդապետներ, Տ. Մկրտիչ Հայրը եւ Ղալաթիոյ քահանաները։ Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին նաեւ Բողոքականաց ազգապետ Վսեմ. Յակոբ էֆէնտի Պոյաճեան, Տ. եւ Տիկին Բրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան, Վիէննական Մխիթարեաններէն Հ. Եղիշէ Գաֆթանճեան եւ Հ. Գաբրիէլ Մէնէվիշեան վարդապետները։ Նոյնպէս, Բաղ. Ժողովի ատենապետ Տիգրան էֆ. Յուսուֆեան, Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան, Արիս էֆ. Ֆէսճեան, Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան, Մկրտիչ էֆ. Մեզպուրեան, Կեդրոնական Վարժարանի Խնամակալութեան անդամները եւ ուսուցչական մարմինը, ծանօթ ուսուցիչներ, լրագրապետներ, եւայլն. Խնամակալութեան ատենապետ Յակոբ էֆ. Խառեան կարդաց տեղեկագիրը, ուր Կեդր. Վարժարանին ծրագրին եւ դասաւանդութեանց վրայ բացատրութիւններ կուտար, ու կը յիշէր Խառն Ժողովի որոշմամբ ներկայ Խնամակալութեան կազմութիւնը, եկամուտներու կանոնաւորութիւնը, Ե. դասարանի կազմութիւնը. 1897էն մինչեւ այսօր, 7 տարուան մէջ, վարժարանին տուած արդիւնքը. միանգամայն պարզեց թէ Խնամակալութեան հոգը եղած է գործադրել կրթական ծրագիրը, տեղական լեզուներէն զատ գերմաներէն եւ անգլիերէն լեզուներ աւանդուիլը, ինչպէս նաեւ առեւտրականութեան եւ գիտութեանց ճիւղին ալ տրուիլը։ Տեղեկագիրը պարզեց նաեւ թէ Խնամակալութիւնը հաստատած է ուսուցիչներու յատուկ մատենադարան մը, ուր կան գրական եւ գիտական գիրքեր։ Ի վերջոյ, Խնամակալութեան ատենապետը կարգ մը ծանօթութիւններ տուաւ եւ խորհրդածութիւններ պարզեց Կեդրոնականի յառաջդիմութեան եւ աշակերտաց յաւելման նկատմամբ։

Տեղեկագիրը յիշեց նաեւ թէ Կեդր. Վարժարանը այս տարի պատիւ կ'ունենայ ներկայ յանձնել շրջանաւարտ պատանիներ, որոնց անուններն են, Պ. Պ. Գրիգոր Խանճեան, Հրանդ Բըրըքճեան, Լեւոն Ղարիպեան, Երուանդ Նազարեան, Միհրան Ջերահեան, Միքայէլ Խաչիկեան եւ Աբիկ Խանչերեան։

Այդ ընդարձակ տեղեկագրէն վերջ, կարդացուեցան երեք լեզուով ճառեր շրջանաւարտներու կողմէ։ Պ. Լեւոն Ղարիպեան կարդաց Օսմ. լեզուով ճառախօսութիւն մը՝ մաղթանքներով Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար որ յոտնկայս ունկնդրուեցաւ։ Պ. Հրանդ Բըրըքճեան կարդաց հայերէն ճառ մը, ուսման եւ կրթութեան պէտքին վրայ եւ Պ. Գրիգոր Խանճեան կարդաց ֆրանսերէն ճառ մը։ Յետոյ տեղի ունեցաւ վկայականաց բաշխումը, որ ծափահարութեամբ ողջունուեցաւ։

Ուսումն. Խորհուրդի ատենապետ Տոքթ. Վահրամ Թորգոմեան էֆ. խօսեցաւ Կեդրոնական Վարժարանի ընձեռած արդիւնքին վրայ, եւ երախտագիտութիւն յայտնեց Վեհ. Սուլթանին, որուն շնորհիւ վարժարանը իր լաւագոյն արդիւնքները կուտայ։ Թորգոմեան էֆէնտի մասնաւորապէս փափաք յայտնեց Վարժապետանոցի մը հաստատման մասին, առաջարկելով Կեդր. Վարժարանին վրայ աւելցնել վարժապետանոց մը։ Տոքթ. Թորգոմեան էֆ.ի բանախօսութենէն վերջ, Ս. Պատրիարք Հայրը հակիրճ՝ բայց իմաստալից ատենախօսութեամբ մը իր դիտողութիւնները պարզեց։ Ն. Սրբազնութիւնը ըսաւ թէ պէտք է մինչեւ 20 տարի ետ դառնալ՝ Կեդր. Վարժ.ի հաստատման գաղափարին գործադրութեան մասին, եւ յիշեց այն փափաքը որ կար այն ատեն երկրորդական վարժարանի մը հաստատման համար։ Ուր ուրեմն վարժարանը բացուեցաւ 1886ին Ղալաթիոյ մէջ, ուր դիմեցին ամէն թաղերէ եւ գիւղերէ պատանիներ՝ իրենց ուսումը կատարելագործելու համար։

Ն. Սրբազնութիւնը՝ ներկայ շրջանը նկատեց իբր վարժարանին երկրորդ երախայրիքը կամ առաւօտեան։ Ս. Պատրիարքը Ուսումն. Խորհրդի ատենապետին բանախօսութեան պատասխանելով՝ ինչ ինչ դիտողութիւններ ըրաւ, վարժապետանոցի գաղափարին նկատմամբ։ Գովեց մասնաւորաբար Խնամակալութեան առած աշխատութիւնը եւ վարժարանին ուսուցչական ընտրեալ խումբը իբր երաշխաւորութիւն նկատեց անոր արդիւնաւորութեան։

Ն. Սրբազնութիւնը փափաք յայտնեց մասնաւորապէս որ բարեկեցիկ ծնողքներ ալ յօժարին իրենց զաւակները փոխանակ օտար վարժարաններու՝ ղրկել այս վարժարանը, որովհետեւ բուն նիւթական եւ կրթական արդիւնքը այսպիսի պատանիներէ աւելի կը սպասուի, զի բարեկեցիկ ստանալը միջոց եւ ժամանակ կ'ունենայ վարժարանին շրջանը բոլորելու։ Ս. Պատրիարքը իրեն յատուկ սրտախօսութիւնով շնչեց շրջանաւարտ աշակերտներու ճառերն ու անոնց կրթական զգացումներն եւ իղձերը. այս առթիւ փափաք յայտնեց որ ճառախօսները գործով ալ կատարեն իրենց առաջադրութիւնները։ Ի վերջոյ Ն. Սրբազնութիւնը ջերմագին մաղթանքներ ըրաւ Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար եւ յիշեց Օսմ. Կայսերաց ընձեռած շնորհները եւ հովանաւորութիւնները։

Հանդէսը փակուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր «Պահպանիչ»ով եւ «Հայր մեր»ով։

Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքը վերջին օրերս յանկարծական հիւանդութիւն մը անցուցեր է սաստիկ ջերմութեամբ։ Միաբանութիւնը բաւական մտահոգութեան մատնուեր է եւ անմիջապէս հրաւիրեր են Տքդ. Վահան եւ Տքդ. Էնգլէր, որոնք յետ քննութեան հաստատեր են թէ որ եւ է վտանգ չկայ Ն. Սրբազնութեան առողջական վիճակին մէջ, եւ եղած դարմաններով ջերմութիւնը հեռացեր է եւ Ն. Ամենապատուութիւնը իր հանդարտութիւնը գտեր է։

— Ռոտոսթոյի Գաւառական Ժողովին ուղղեալ գիր մը կը ղրկուի Պատրիարքարանէ, որոշմամբ Խառն Ժողովի, որով դիտողութիւն կ'ըլլայ նոյն գաւառին առաջնորդարանի գործերը վարող ժողովներու, թէ հոգ չեն տանիր ընտրելու Առաջնորդին նիւթական վիճակին եւ պաշտօնին դիւրացման եւ այս պատճառաւ ընտրուած Առաջնորդները դժուարութեանց հանդիպելով, ճարը կը նուին հեռանալու։

— Ամասիոյ Առաջնորդ Տ. Արիստակէս եպիսկ. Վանքեան Պոլիս հասաւ եւ Պէյքոզ Տ. Բարթուղիմէոս Արքեպ.ի տունը հիւրընկալուեցաւ։

— Իզմիրէն կը հաղորդեն մահը այրի Տիկին Թագուհի Գ. Պալթազարեանի, որ կողակիցն էր Իզմիրի մէջ երբեմն հրատարակուող Արշալոյս լրագրին արտօնատիրոջ՝ Ղուկաս Պալթազարեանի։ Իր ամուսնոյն մահէն ետքը, Տիկին Պալթազարեան բաւական տարիներ վարիչը եղած է Արշալոյսի որ կը շարունակուէր Սամուէլեանի, Պալթազարեանի եւ Սվաճեանի խմբագրութեամբ, որուն ինքն ալ կը մասնակցէր։ Թերթին դադրելէն ի վեր, առանձնացած կ'ապրէր [illegible] գիւղը ուր մեռեր է։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուեր է անշուք կերպով։

— Դատաղեղցի Արամեան երկսեռ վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ երէկ՝ երկսեռ բազմութեան մը ներկայութեան, ուր կը նշմարուէին թաղին ծանօթ ազգայիններէն շատեր։ Հանդէսին կը նախագահէր Տ. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեան՝ շրջապատուած վարդապետներէ, քահանաներէ, ուսուցչական մարմինէն եւայլն։ Հանդէսը բացուեցաւ Համիտիէ քայլերգով, որուն յոտնկայս ունկնդրեցին ներկաները ու ծափահարեցին։ Յետոյ, վարժարանին Տնօրէն Նշան էֆ. Թարաեան կարդաց եռամեայ տեղեկագիրը (1900-1904), վերջին անգամ 1900ի դպրոցական հանդէսին առթիւ միայն տեղեկագիր կարդացուած ըլլալով։ Տեղեկագիրը կ'ըսէր թէ վարժարանը տասը տարիէ ի վեր կ'ընթանայ համաձայն կազմական կանոնագրին. այդ միջոցին տուած է 102 շրջանաւարտ։ Ներկայ տարեշրջանին մէջ, 250 երկսեռ տղաք աշակերտած են, որոնց 76ը ձրի եւ 174ը թոշակաւոր՝ անատնապէս մրայն, որով հազիւ թէ 25,000 ղրշ. կը գոյանայ թոշակներէն։ Իսկ 5800 ղրշ.ի ամսական պիւտճէին միացեալ մասը կը վճարուի Թաղ. Խորհուրդին կողմէ։ Կան 16 ուսուցիչ՝ որոնց 8ը՝ 3ը վարժուհի — Խնամ.։ Անգլիերէն եւ գերմաներէն կը դասախօսուի կամաւոր։ (Այս վերջինը անձնուիրաբար կը դասախօսէ Թաղ. Խորհրդոյ ատենադպիր Մ. Մարտիկեան էֆ.)։ Մասնաւոր մշակում կը տրուի ֆրանսերէն խօսակցութեան՝ ի մէջ այլոց ֆրանսացի ուսուցչի մը միջոցաւ։ Ուսուցչութիւնը եւս մեծ զարկ մը առած է, եւ [illegible] մը հաստատուած է։ Տեղեկագրին մէջ շնորհակալութիւն յայտնուած էր բոլոր ուսուցիչներուն — նաեւ Հայոց բարձութեան եւ Տիկնանց Խնամակալութեան — որոնք արդարեւ իրենց տարրին մասնագէտներն են, ինչպէս Կարապետեան, Նաթանեան, Հիսարլեան, Խորասանճեան եւլն.։ Տնօրէնը ուրիշ կարգ մը նպաստաւոր տեղեկութիւններ տալէ ետքը վարժարանին ներքին վիճակին վրայ, ի վեր հանեց այն խնամքը, որուն առարկայ կը դառնան աղքատիկ աշակերտները։ 50 աւելի աղքատ աշակերտներու ճաշ կը հայթայթեն, եւ 3 տարուան միջոցին 220 ձեռք զգեստ եւ կօշիկներ նուիրուած են անոնց։ Ի վերջոյ լրացուցիչ դասընթացքի մը պէտքը զգացուց, որուն վրայ կը խօսի արդէն Թաղ. Խորհուրդը։

Երգերու եւ արտասանութիւններու ընդմիջմամբ, նուէրներ բաժնուեցան երկսեռ աշակերտներուն եւ մանկապարտէզի փոքրիկները մանկական խաղեր կատարեցին։ Ի վերջոյ ներկայացուեցան 18 ընթացաւարտները որոնց 8ը աղջիկ եւ 10ը մանչ։ Ուսումն. Խորհուրդին կողմէ Պօղոս էֆ. Բէրէճատճեան խնդակցութիւն յայտնեց Դատաղեղցիներուն՝ իրենց կրթական յառաջդէմ վիճակին համար։

Հանդէսը փակեց Դուրեան Սրբազան՝ իմաստալից բանախօսութեամբ մը։

Աւարտի Արամեան երկսեռ վարժարանի 18 ընթացաւարտներու անունները. —

Օրդ. Վարդուհի Կիւլպէնկեան, Լուիզ Գալֆաեան, Նէվրիկ Թէրզեան, Տիգրանուհի Թիւրկեան, Արաքսի Յովհաննէսեան, Փէրրուհէ Թարասեան, Սիրանոյշ Ֆրէնկեան։ Ատրինէ Հաճեան։ Պարոնայք՝ Հերման Նախնիքեան, Հրանտ Քիւլիւկեան, Զաւէն Յակոբեան, Ներսէս Փափազեան, Յակոբ Թէքնէճեան, Պերճ Սաաթճեան, Տիգրան Սիւրմէեան, Յովհաննէս Տէօքմէճեան, Արմենակ Յովակիմեան եւ Արշակ Եղիազարեան։

— Պաղտատէն կը գրեն մեզ յուլիս 21 թուով. — «Յայտնի է թէ Պաղտատի հայ գաղութը հաստատուած է այն թուականէն, երբ Պաղտատ Օսմանցւոց ձեռքը անցաւ։ Այն ժամանակէն, Հայերը ունեցան իրենց եկեղեցին եւ գերեզմանատունը, յատուկ կալուած. հրովարտակով եւ միջնորդութեամբ Կէօլ (կաղապար ակք) Նազար անուն Հայուն, որ օսմ. յաղթող բանակին մէջ կը ծառայէր։ Ժամանակ անցնելով այդ գերեզմանատունը այլեւս անպարմար դարձած էր շուրջը շինուած շէնքերու եւ ուրիշ պատճառներով, վերջին տարիներս անգլիացի, ամերիկացի եւ լատին հաստատութիւնները, որոնք հայ ժողովուրդէն յետոյ եկած Պաղտատի մէջ հաստատուած էին եւ որոնց հետեւողները Հայոց թոյլտուութեամբ կ'ամփոփուէին նոյն գերեզմանատան մէջ, իւրաքանչիւրը քաղաքին հարաւային դուռին դուրս մէկ մէկ յարմար գերեզմանատուն ձեռք ձգած էին։ Հայ ժողովուրդն ալ զգաց նոր գերեզմանատան մը պէտքը եւ ասկից քանի մը տարի առաջ 250 ոսկիի արժողութեամբ ընդարձակ գետին մը ձեռք ձգեց միւս նոր գերեզմանատուներու կարգին մէջ։ Կը մնար զայն արմփակելու խնդիրը որ մեծ գումարի մը կը կարօտէր եւ տեղական ազգ. մարմինները կը վարանէին նոր հանգանակութեան մըն ալ ձեռնարկելու, այդ պէտքին գոհացում տալու համար։ Այդ միջոցին պատահեցաւ Կիւլպէնկեան տան Պաղտատի ներկայացուցիչ Բերովբէ էֆ. Գալաճեանի անժամանակ մահը, եւ այդ տան գործերը այստեղ վարելու համար հոս ժամանեց հանգուցեալին անդրանիկ եղբայրը Յակոբ էֆ. Գալաճեան, որուն այստեղ ժամանելէն քանի մը օր յետոյ խնդրուեցաւ իրմէ որ նոր գերեզմանատունը արմփակելու հոգը ստանձնէ յանուն եւ յիշատակ հանգուցեալ եղբօրը։ Այս ազնիւ անձնաւորութիւնը սիրայօժար ընդունեց այս խնդիրը եւ խոստացաւ հանգուցեալին ժառանգորդներու բաժիններէն շինել գերեզմանատան պատերը։ Ընդհանուր շինութեան ձեռնարկուեցաւ եւ մերձաւորապէս 200 ոսկիի ծախքով, որ ողջ ըլլալով Յակոբ էֆ. Գալաճեանի նախաձեռնութեամբ վճարեցին հանգուցեալին ժառանգորդները, վայելուչ կերպով կատարուեցաւ նոր գերեզմանատունը արմփակելու գործը։ Որոշուեցաւ ամսոյս 20ին կատարել նոր գերեզմանատան օրհնութեան հանդէսը։

«Նոյն օրը առաւօտուն շատ կանուխ Պաղտատի Հայերու ամենամեծ մասը կառքով, ձիով, արկանիւով կամ ոտքով դիմեցին նոր գերեզմանատունը, ինչպէս քահանաներ, ուսուցիչներ, աշակերտներ որոնց արամադրութեան տակ կառքեր դրուած էին Գալաճեան Յակոբ էֆ.ի կողմէ։

«Արարողութիւնը սկսաւ եւ գերեզմանատան մէջ անդաստան, օրհնութիւն եւ խաչհանգիստ կատարուեցաւ։ Թարգմանչաց վարժարանի աշակերտներէն մէկը քանի մը ազդու խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց Գալաճեանի ժառանգորդներուն եւ հանգիստ մաղթեց բարերար հանգուցեալին հոգւոյն։ Յակոբ էֆ. Գալաճեան նոյնպէս խօսեցաւ իր եղբօրը վերագրելով այդ շնորհը, զոր կ'ընէր յետ մահու եւ որուն համար ուրախութիւն կը զգար անշուշտ անոր բարեսէր հոգին։ Ի պատասխանի ազգ. վարժարանաց անօրէն Միհրան էֆ. Սրվաճեան շնորհակալութիւն յայտնեց ի դիմաց ժողովրդեան։ Հանդէսի աւարտումէն յետոյ բոլոր հանդիսականները դարձան քաղաք եւ հաւաքուեցան եկեղեցիին մէջ, ուր մատուցուեցաւ պատարագի խորհուրդը եւ աւարտուէն յետոյ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ բարեյիշատակ Բերովբէ էֆ. Գալաճեանի գերեզմանին վրայ որ կը գտնուի եկեղեցիի բակին մէջ։»

ՌՈՊԵՐԹ ԳՈԼԷՃ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 2/15ին։ Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականական ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար։ Վարժարանին մասնաւոր բժիշկը, աշակերտներու առողջութեան, մարզանքներուն եւ խաղերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանին ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հսկէ։ Մարմնամարզի նոր եւ գեղեցիկ մասնաւոր շէնք մը կառուցուած է նաեւ գեղեցկապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն տեսակ գործիքներ՝ վերջին դրութեանց համաձայն։ Երկու տարիէ ի վեր բացուած է նաեւ փոքր տղոց յատուկ նոր շէնք մը, ուր կ'ընդունուին մինչեւ 10 տարեկան աշակերտներ։

37 1—20

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 օգոստոս.— Տէյլի Թելէկրաֆ հեռագիր մը կը հրատարակէ՝ ծանուցանող թէ օգոստոս 4ի իրիկուն, երբ երկու հակառակորդ նաւատորմիղները ճակատամարտ մը կը կատարէին Բորթ-Արթուրի առջեւ, Ճափոնները քանի մը անգամ յարձակեր են ցամաքային ամրութեանց գլխաւոր դիծերուն վրայ, սակայն ահագին կորուստներ տալով ետ մղուեր են։ Ռուսերուն կորուստը հազարէ աւելի կը հաշուուի։

— Բորթ-Արթուրի հիմնական պաշտպանները գիտցող ճարտարագէտ մը կը յայտարարէ թէ Ճափոնները առնուազն չորս շաբաթի պէտք պիտի ունենան գրաւուած դիրքերը պատրաստելու, պաշարման թնդանօթներով բերդին վրայ յարձակելու համար։ Կը յաւելու թէ Ճափոններուն այդ գործողութիւնները ռուսական թնդանօթներու կրակին տակ միայն պիտի կատարուին։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Քուրոբաթքին զօրավարը հետեւեալը կը հեռագրէ Զարին. —«Ո՛չ մեր բանակին հարաւային ճակատին վրայ եւ ոչ ալ Լիաօ-Եանկ-Սայմացէի կողմը մասնաւոր փոփոխութիւն մը կայ։ Օգոստոս 6ին Խազաքներու զօրախումբ մը մօտեցաւ թշնամիին զօրաւոր մէկ դիրքին Զվիաչանի մօտ, բայց թնդանօթի մը տիրելու հետեւանքով, Խազաքները ստիպուեցան դադրեցնել իրենց յառաջխաղացութիւնը եւ գրաւել մերձակայ հովիտը ու բարձունքներու գագաթները։ Թշնամին, մշուշին եւ բարձր խոտերու պաշտպանութեամբը փորձեց, հօթը գումարտակներով, գաղտնի մօտենալ մեր զինուորներուն, բայց ժամանակին տեսնուելով պարտաւորուեցաւ ետ քաշուիլ մեր թնդանօթներու կրակին տակ։ Յետոյ մեր զինուորները ետ քաշուեցան, առանց հալածուելու թշնամիէն։ Մեր կորուստները աննշան են։»

ՄԱՀ Պ. ՎԱԼՏԷՔ-ՌՈՒՍՍՕՅԻ

ՓԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի նախկին նախարարապետ Պ. Վալտէք-Ռուսօ մեռաւ, լեարդին վրայ բժշկական գործողութիւն մը կրելէ ետքը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Էտուար Թագաւորը Մարիէնպատ ուղեւորեցաւ։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Հունձքերը գէշ ըլլալուն համար, սերպ կառավարութիւնը արգիլեց եգիպտացորենի, ալիւրի, չոր խոտի եւ այլն արտածութիւնը։

— Սերպիոյ Թագաւորին թագադրութիւնը սեպտեմբեր 21ին պիտի կատարուի Պէլկրատի մէջ. Օծումը աւելի ետքը պիտի կատարուի Ժիչայի վանքին մէջ։ Գէշ հունձքին եւ ռուս ժողովուրդին պատերազմական վիճակի մէջ գտնուելուն հետեւանքով, թագադրութեան հանդէսները շատ պարզ կերպով պիտի կատարուին։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 10 օգոստոս.— Վըլատիվոսթօքի գրաւմանց դատարանը վճռեց թէ գերմանական Լեա շոգենաւը օրինաւոր պայմաններու մէջ ընկղմած է։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թիէնցինէն վերջին հեռագիրները կ'ըսեն թէ օգոստոս 8ի գիշերը Բորթ-Արթուրէն բուռն թնդանօթաձգութեան մը ձայները լսուեր են։ Ռուսերը կ'այրեն Բորթ-Արթուրի շէնքերը։

ՄԱՏՐԻՏ.— Սպանիոյ Թագաւորը եւ մայր Թագուհին սեպտեմբերին Վիէննա պիտի երթան։

ՓԱՐԻԶ.— Նախկին նախարարապետ եւ ծերակուտական Պ. Վալտէք-Ռուսօ այս իրիկուն մեռաւ Քորպէյլի մէջ, Բարիզի մօտ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՐԻԶ, 7 օգոստոս.— Բեդերսպուրկէն օգոստոս 6 թուակիրով հետեւեալը կը գրեն Մաթէնի.— «Մինչ վճռական ճակատամարտ մը կը սպասուի։ Գործողութեանց դանդաղութիւնը արդիւնք է այն ծայրայեղ խոհեմութեան որ կը յատկանշէ Ճափոններուն գործելու եղանակը։ Թէեւ ճակատամարտ մը ատեն չեն վարանիր կարեւոր ոյժեր զոհելու, սակայն գրաւուած տեղերու իւրաքանչիւր մասնաւոր մը գրեթէ վերջնական կերպով կ'ամրացնեն։ Այն իրողութիւնը թէ Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտին մէջ շատ կը խօսուի Ճափոններուն կրկնակի փորձերուն վրայ, է Թօյիքէ գետակը անցնելու համար, թէեւ ընդհանուր ընդհարում մը կատարուած է Նանչանցնի մէջ Հայ-Չէնկի եւ Լիաօ-Եանկի մէջտեղը, կ'ապացուցանէ թէ Ճափոններուն գործելու այդ եղանակը, բայց պատճառ եղանակին նպատակն է յառաջանալ դէպի Լիաօ-Եանկի հիւսիսային կողմը եւ յաջորդական հանգրուաններով գրաւել Պալչըքայէն մինչեւ ճամբան որ Մուքտէնի վարի երկաթուղին կը կտրէ։ Վերջին հեռագիրներով կարելի է հասկնալ, քարտէսին վրայ, դէմ առ դէմ գտնուող երկու բանակներուն դիրքերը։ Քուրոբաթքինի զօրավարին բանակը, Նանչանէն Լիաօ-Եանկ յիսուն քիլոմեթր ճակատ մը կը գրաւէ, մինչդեռ Օեամա մարէշալին բանակին ճակատը, Օքու, Նոծու եւ Քուրոքի զօրավարներուն հետ, եօթանասուն քիլոմեթր ճակատ մը կը գրաւէ՝ հիւսիսէն քանի քիլոմեթրի չափ շրջապատելով Քուրոբաթքինի ձախ թեւը։ Կոյր ըլլալու է ըլլալիքը չտեսնելու համար. հիմա խնդիրը Նանչանցի վրայ չէ։ Նանչանցը տասնըհինգ օրէն ոչ միայն անյաղթելի դժուարութիւններ առաջ պիտի բերէ, այլ կրնամ հաստատել թէ Քուրոբաթքին զօրավարին հրաման տրուած է դադրեցնել իր նահանջի շարժումը եւ թշնամիին դէմ ակոլի յարձակողականի մը, ինչպէս կը պահանջէ ռուսական արժանապատուութիւնը։ Տեսակցութիւն մը ունեցայ ռուսական բարձրաստիճան սպայի մը հետ որ քիչ մը յոռետես է։ Թէ՛ այդ տեսակցութենէն եւ թէ իրաց արդարադատական կարգէն կրնամ հետեւցնել թէ քանի մը օրէն Լիաօ-Եանկ այս պատերազմին ամէնէն արիւնալի հանգրուանը պիտի ըլլայ։ Ռազմագիտական այդ վայրէն առնուած հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ սպաները ու զինուորները մայր կայսրուհիին տօնախմբութիւնը կատարած են, Ա. զօրաբանակին վերջին զօրագունդերը տեղաւորելով մեկնեցան Բեդերսպուրկէն, մեծ ոգեւորութեան մը արտայայտումին մէջ։ Բեդերհովի մէջ կայսրը եկեղեցական պատկերներ կը բաշխէ պատերազմի դաշտը ուղեւորող սպաներուն։ Բորթ-Արթուրի գալով, անոր մասին Բեդերսպուրկի մէջ տիրող կարծիքը այն է որ այդ քաղաքը տասը օրէն Ճափոններուն ձեռքը պիտի իյնայ, որոնք պատրաստ են ահագին զոհողութիւններ ընել, ճամբայ բանալու պաշարող բանակին որ Քուրոքի զօրավարին բանակին, պիտի միանայ։ Նոյն իսկ այդ դէպքին ակնկալութեան մէջ պէտք է առնել պատճառ մը Ճափոններուն գործողութեանց հաշուուած դանդաղութեանը։»

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 28 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Միացեալ	Օ. Ո.	92	34
Ամէնէն բարձր գին	»	92	34
Ամէնէն վար գին	»	92	23
Ռումէլիի Երկաթուղի գոց.	Ֆր.	120	50
Ամէնէն բարձր գին	»	120	50
Ամէնէն վար գին	»	120	12

ԲԱՑՈՒՄ 29 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Միացեալ	Գ. Կ.	92	84
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	120	50
Շիրքէթի Խայրիէ		99	—
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Ծխախոտ? Ծխական պանքա		486	—

Տէրքոզ	245	—
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	4	20
Թրամուէյ բաժնեթուղթ	6	02
» ժուիսանս	2	02
» պարտաթուղթ	493	—
Քարաք Պ. Պոլսոյ	512	—
Թրանսվալ	97	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա	233	—
» » » Բ	265	50
Լավրիոն	51	—
Անատոլի երկաթուղի բաժնեթուղթ	11	82
» պարտաթուղթ	122	50

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	—	—
» » » չէք	»	109	15
Բարիզ » »	Ֆր.	23	08 ¾
» » » չէք	»	—	—
Պէռլին անտրկում չէք	մարք	18	73
Վիէննա չէք	ֆիոր.	21	91

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	02
Անգլիական ոսկի	»	109	30
Բօլ իմբէրիալ	»	89	20
Քրիմից	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէթալիք	»	—	—
Ռուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	6	60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 Օգոստոս

Անգլիական Քօնսօլիտէ		88	06
Միացեալ պարտք	բաց.	84	63
	գոց.	84	75
Օսմանեան Պանքա		12	63
Ռուսական 1868-1880		91	50
Հելլենական 5 %		45	—
» Մոնոբոլ		46	75
Պուլկարական 1892		98	—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		104	59
Ճարոնական %		74	51
Թրանսվալ		3	81
Շարթըէտ		1	43
[illegible]		85	37 ½

ԲԱՐԻԶ 10 Օգոստոս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		86	05
Միացեալ պարտաթուղթ բաց	Ղրշ.	86	55
» գոց.	»	86	72
Օսմ. Կայս. Պանքա	ֆր.	569	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	191	75
Օսմ. [illegible]	»	459	—
Օսմ Ռէժի	»	378	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	562	—
Քրէտի Լիոնէ գուբոնը կտրած	»	1138	—
Իտալական Ռանթ	»	102	70
Սպանիական արտաքին	»	86	25
Աւստրիական	»	102	25
Թրանսվալ	»	97	50
Ռուսական 4 %, 1901	»	93	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	260
Դ. [illegible]	»	—	—

ՎԻԷՆՆԱ, 10 Օգոստոս

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	ֆր.	239	90
Ռումէլի երկաթուղի	»	127	—
Օսմ. Ռէժի	»	—	—

ՊԵՐԼԻՆ, 10 Օգոստոս

Միացեալ պարտաթուղթ	ֆր.	82	50
Ռումէլի երկաթուղի	»	127	25
Անատ. եր. պարտաթուղթ	»	104	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	30

ՊՐԻՒՍԷԼ, 10 Օգոստոս

Միացեալ պարտք	85	75
Ռումէլի երկաթուղի	191	50

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՄԵՐԹԷՊԱՆԻ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 16,
ԻՆՃԷԹ ՓԱՇԱ ԽԱՆԻՆ ՔՈՎ, ԿԱԼԱԹԱ

Յարգոյ հասարակութեան կը ծանուցուի թէ սոյն վաճառատունը կը ծախէ Գըրիւսէլի գորգեր, Թիւլէ ընտիր վարագոյրներ, այլ եւ այլ տեսակ քօրտէլներ, կարասիներու յարդարման յատուկ կերպասներ՝ բամպակէ, բուրդէ, մետաքսէ, նաեւ հայելիներ, քօնսոլներ, պիւֆէներ, մահճակալներ, աթոռներ, նկարներ, պատի ժամացոյցներ, եւն.։ Բոլոր այս ապրանքները կը ծախուին շատ չափաւոր պայմաններով։ Վաճառատունը իր յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դնէ սալոնի, ննջասենեակի եւ ճաշասրահի ամբողջական կարասիներ։ Օթեցազարդութեան առաջնակարգ տուներ վարած օթեցարար մը պատրաստ կը գտնուի վաճառատան մէջ, կարասիներու յարդարման աշխատութիւններ կատարելու համար։

ԱՄՍԱԿԱՆ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ
29 ՀԱՍՏԱՏ ԳԻՆԵՐ 13—50

ԱԶԴ

Պորտիգալ հաստատուող դերձակ Սարգիս էֆ. Տնտեսեան կը ծանուցանէ Պորտիգալի եւ շրջակայ հասարակութեանց թէ, իր քով կը գտնուի Վինսըլմեն հռչակաւոր ընկերութեան կարի մեքենաները, որ դիւրամատչելի գիներով գոհացում պիտի տայ իրեն դիմողներուն։ Սարգիս էֆ. միանգամայն կը ծանուցանէ թէ աւրուած մեքենաները, ինչ ընկերութեան ալ վերաբերին կը վստահեցնէ զանոնք մաքրելու եւ վերաշինելու գործողութիւնները աժան, խիստ աժան գիներով կատարել։ 3—5

ԱԶԳ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱԶԴ. — Ազգ. Կեդրոնական վարժարանի խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին նոր տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ սեպտեմբեր 1ին։ Ա. կարգը մտնել փափաքող աշակերտները կը հրաւիրուին ներկայանալ Ղալաթիոյ խորհրդարանը ամէն օր մինչեւ ժամը 3 ու կէս (Ը. Թ.), արձանագրուելու եւ ստանալու համար մուտի քննութեանց ծրագիրը։ Պատ. Ուսումնական Խորհրդոյ կողմէ վկայուած շրջանաւարտները առանց քննութեան կ'ընդունուին։

Մուտի քննութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ օգոստոս 27 ուրբաթ եւ 28 շաբաթ օրերը, ժամը 2ին (Ը. Թ.)։

Իսկ Կեդր. Նախակրթարանի բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ օգոստոս 23 բշ. օր. հետեւաբար կը հրաւիրուին թէ՛ հին եւ թէ նոր գալիք աշակերտները մինչեւ նոյն օր, ամէն առաւօտ, ներկայանալ Ղալաթիոյ խորհրդարանը, արձանագրուելու համար։

5—6 Խնամակալութիւն
17 յուլիս 1904 Ղալաթիա

ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ, ՓԱՐԻԶ 1900

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՔԱՐՄԷԼ ՕՐԻԱՆԹԱԼ
ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՆԻ ԵՒ ԳՈՆԵԱՔ
ՌԻՇՈՆ ԼԸ ՍԻՈՆԻ (ՊԱՂԵՍՏԻՆ) մեծ մառաններէն
Վաւերական կայսերական բժշկական ժողովոյ տարրալուծմամբ

1903 յունու. 2ինար այցելեցինք Քարմէլ Օրիանթալի մառանները որ կը պարունակէին 600 տակառ եւ 49,000 շիշ: Մեր անձնական ընտրութեամբ, տակառներէն 26 եւ շիշերէն 24 նմոյշ առինք որոնց տարրալուծումը հաստատեց թէ Քարմէլի գինիները քիմիական բաղադրութենէ զուրկ
ԲՆԱԿԱՆ, ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ ԵՒ ԲՈՒԺԻՉ ԵՆ

Բարիզի բժշկական Ֆաքիւլթէին բրոֆէսէօր Ա. ԲՈՒՇԷԻ, Պօրտոյի գիտութեանց Ֆաքիւլթէին բրոֆէսէօր ԿԱՑՈՆԻ, Համալսարանի քաղաքապետութեան [illegible] քիմիագէտ Ս. ԷՆՈՔԻ, Ս. Բեդերսպուրկի կայսերական համալսարանին բրոֆէսէօր Ա. ԲԷԼԻ եւ Օտեսայի կայսերական համալսարանին բրոֆէսէօր Ա. ՎԷՐԻԿՈՒ կողմէ տարրալուծուած

ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ, Գրասենեակ եւ մթերանոց. ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՔԱՐԱՔԸՕ, ՍԻԹԷ ՖՐԱՆՍԷԶ թիւ 145—147
9 Եփիքերին եւ խցանի ճաքսիլներուն վրայ պահանջել գործարանին վաճառանիշը որ կը կրէ Քարմէլ Օրիանթալ Ընկ. բառերը 11—50

(ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ)

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Թողհալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու թէ դրոշմի կանոնագրին 32 եւ 33րդ յօդուածներու տրամադրութեան համաձայն մասնաւոր կնիքներ պատրաստուած են արտասովոր դրոշմին համար կարգ մը տպագրուած թուղթերու եւ ֆօռմիւլներու, որոնք ենթակայ են 2, 5, 10 եւ 20 փարայի եւ 1, 2, 3, 5 եւ 25 ղրշ.ի դրոշմել տուրքի: Հետեւաբար, անոնք որ կ'ուզեն դրոշմի ենթարկել այս կարգի թուղթերը պէտք է ներկայացնեն զանոնք մասնաւոր դիւանին, Պոլիս Չինարօնի տեսչութեան, ուր հարկ եղած ձեւակերպութիւնները պիտի կատարուին, կանոնական տուրքի կանխիկ վճարմամբ եւ հարիւրին 5 զեղչելով՝ ըլլալիք ծախսուց փոխարէն:

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
28/11 Յուլիս 1904

*

ԱԶԴ.—1890ի 4% Օսմանիյէ Օսմ. պարտաթուղթի տէրերուն կը ծանուցուի թէ նոյն պարտաթուղթերուն 29րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի 1904 31/13 օգոստ.ին Հանր. Պարտքի Վարչութեան մէջ, Պոլիս, Ճէղալօղլու փողոց:
Կ. Պոլիս, 19/1 օգոստ. 1904 6—6

LA CONFIANCE

ԼԱ ՔՈՆՖԻԱՆՍ
Ապահովագրական Ընկերութիւն
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1844ԻՆ

Ֆրանսական կառավարութեան զօնթրօլին տակ գործող այս Ընկերութեան երաշխաւորեալ դրամագլուխն է 56,000,000:

Իր անխախտ սկզբունքն է ուղղամտութիւն եւ կանոնաւորութիւն իր բոլոր գործառնութեանց մէջ:

Ամէն տեղ մեծ համարման եւ վստահութեան արժանացած այս Ընկերութիւնը՝ միշտ գոհ ձգած է իր յաճախորդները՝ նոյն իսկ ամէնէն հեռաւոր մասնաճիւղերուն դիմող:

Ընկերութեան դրամատունն է Գրէտի Լիոնէն:

Այս Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն յանձնուած է հրապարակին ծանօթ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՃԱՌԵԱՆ
որուն պէտք է դիմել հրդեհի վերաբերեալ ապահովագրութեանց կամ տեղեկութեանց համար:

Գ. Աճառեան կը վարէ նաեւ ծովային եւ կեանքի ապահովագրական գործակալութիւն:

Հասցէ—Պոլիս, Մահմուտ Փաշա, Պէօյիւք Եըլտըզ խան, թիւ 14: 6 4—49

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ
Ըստ ամիսը երկու անգամ կը բանին
Լիվըրբուլի եւ Ամերիկայի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	13900	[illegible]	539
Սաքսոնիա	13900	[illegible]	4841
Լուքանիա	12950	[illegible]	3224
Քամփանիա	12950	[illegible]	2042
Ուլթոնիա	8845	[illegible]	2936
Ումպրիա	8128	[illegible]	2933
Էթրուրիա	8120	[illegible]	2338
[illegible]	7392	[illegible]	318
[illegible]	7269	[illegible]	16

Դիմել առ
23—50
ԺՈԼԻ Ա ՍԻԿԸՐ
Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Բօրսա Մուսթաֆա փողոց: 14

ՊԱԼՔԱՆ

ՔՐԱՆՉՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

Դրամագլուխ, պահեստ եւ երաշխաւորութեան գումար Ֆր. 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 Ֆր.: Ամբողջ կեանքի վրայ եւ խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլխով, ապրող օժիտ դրամագլուխ այլեւայլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով: Ինչպէս մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրը անվիճելի կը դառնայ, այսինքն Ընկերութիւնը ո՛ եւ է առարկութիւն չըներ ապահովագրեալին անձնասպանութեան, մենամարտի, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ տարեկան իմաց տրուելու ալ կատարուի. Նմանապէս ո՛ եւ է սակի յաւելում չի պահանջուիր: Ապահովագիրները մէջ ամիս յետոյ է կէս կը ներողանին:

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 Ֆր.:

Վճարուած Ապահովագին 1,433,965 Ֆրանք:

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կահկարասիներու եւ ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, յանձնուածքներու, մարմնի ապրանքներու ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին:

1896ի շահաբաժինն է հարիւրին 18 ուկէս. 1897ինը՝ հարիւրին 18. 1898ինը՝ հարիւրին 18 եւ 1899ինը՝ հարիւրին 16:

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԻԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ, Սոֆիա:

Գործակալ ընդհանուր Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ:

Կ. Պոլիս Ղալաթիա, Թահթալըրու խան, Օսմ. Պ. Նքայի դիմացը: 31 4—50

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ պէտք են:

ԹԻ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան գոյքը 1900 դեկտեմբերին	Ֆր. 217,206,050
Տարեկան հասոյթ ապահովագիններէ եւ տոկոսներէ, 1900 դեկտ. 31ին	» 38,303,250
Վճարումներ՝ բանթ վիճակներու, ապահովագրութեան պայմանագիրներու, վերագնումներու, եւլն. Ընկերութեան հիմնարկութենէն՝ 1848էն ի վեր	» 488,726,400
1900ի տարեշրջանին մէջ Ընկերութիւնը 5556 ապահովագիր յանձնած է, որ կը ներկայացնեն	» 44,751,575

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝
ԷՏՈՒԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ
Մէյտանճըգ փողոց, Ալալէմճի խան, Պոլիս, իսկ Ղալաթիոյ մէջ՝ Ալեքսիանի խան եւ Մէյմէնէթլի խան, թիւ 8:

ԲԱԹՐԻՈԹԻՔ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
1824ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,500,000 անգլիական ոսկի

ԿԱՐՏԻԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
1821ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,000,000 անգլիական ոսկի

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
5 Ընդհանուր գործակալ ԷՏՈՒԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ, Ալալէմճի խան, Պոլիս 4—48

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան եւ նաւերու սառոյցէ խորտակուելու դէմ, ինչպէս նաեւ կեանքի վրայ, ամէն կարգի պայմաններով:

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջովին վճարուած	10,666,667 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	122,000,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	249,400,000 »
1901 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին եւ տոկոս	54,000,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վօյվօտա, Ղալաթիա:
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ 11 13—50

COMP. RUSS
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Յուլիս
Գշ. 27/9 Սեւաստաբոլ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ:
Տարտանէլ, Իզմիր, Նէապօլ, Քիոս, Թարսուս, Պէյրութ, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէի:
Եշ. 29/1 Օտեսա ժամը 11ին միջօրէէն առաջ:
Շբ. 31/13 Իտալիա, Իպրայիլ, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 1ին միջօրէէն առաջ: Օտեսա ժամը 2ին յետ միջօրէի:
Կիր. 1/14 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Բաթում ժամը 3ին միջօրէէն առաջ. Զունկուլտաք, Վառնա, Օտեսա ժամը 3ին յետ միջօրէի: 9—50

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլի եւ Ամերիկայի միջեւ բանող

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքթորիան	10500	[illegible]	3500
Արմէնիան	10500	[illegible]	3500
Չէսթրիան	10500	[illegible]	3000
Լանքասթրիան	9000	[illegible]	3500
Ֆիլատելֆիա	9000	[illegible]	3500
Դեւօնիան	8000	[illegible]	3500
[illegible]	8000	Անտալուսիան	3500
[illegible]	8000	[illegible]	300
[illegible]	8000	[illegible]	2000
[illegible]	3700	[illegible]	900
[illegible]	3700	[illegible]	800
[illegible]	3700	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3500		

[illegible]

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել
ԷՏՎԱՐ ԼԱՅՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, [illegible]
22—50 12 [illegible]

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիտակ ճամբան Թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՆԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Դամասկոս, Գօնիա, Լառնագա, Գահիրէ, Մերսին, Միթիլլի, Ուշագ, Բորդ-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն:

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ-գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով:

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ: Թուրքիոյ եւ օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտիններ կուտայ:

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ:

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կըտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ:

Օսմ. Պանքան հետեւեալ պայմաններով եւ տոկոսներով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—

2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կուտայ. Մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք: 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 առ հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 1½ առ հարիւր:

Պոլսոյ գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կը ստանձնէ, եւ ասկէ զատ ապրանքներու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ եւ գօնսինեասիոնով եւ ազատ թրանզիթով ապրանքներ աւանդ կ'ընդունի:

Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), եւ անմիջապէս յանձնելու պայմանաւ կը գնէ եւ կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժեթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Րումէլիի երկաթուղեաց, Հելլենական կամ Բանամայի վիճակահանութեան արժեթուղթեր եւլն. եւլն.: Պոլսոյ գործակալութիւնը եւ Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաեւ Րումէլի Երկաթուղեաց արժեթուղթերու բոնդները եւ Օսմ. Պանքային Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան 2% տոկոսով մինչեւ 10ը օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով:

Օսմ. Պանքան 3½% ֆրանսական եւ 3% գերմանական Ռանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կուտայ, պզտիկ ընթացիկ հաշիւի դրութեամբ. յիշեալ Ռանթերը՝ պահեստի դրուած արժեթուղթերու յատուկ տուփերուն մէջ կը պահուին: Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն համեմատութեամբ, եղած փոխառութիւնն ալ հետզհետէ կ'աւելնայ:

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գուիտօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	724	Ռօզարիօ	133
Ալէքթօ	3607	[illegible]	[illegible]	Կրոտոնօ	[illegible]	Մարէնկօ	[illegible]	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1735
Արիոսթօ	2277	[illegible]	[illegible]	Հիտալկօ	1581	[illegible]	[illegible]	Սիլվիօ	1193
Գասանօ	1822	Տորինօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Միլ	1057	[illegible]	1203
Գուրտինօ	1264	Տուրօ	[illegible]	Հորատիօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Թասսօ	1323
Գրավօ	1076	[illegible]	[illegible]	[illegible]	595	[illegible]	[illegible]	Թ. Ուիլսըն	[illegible]
Գրինօ	841	[illegible]	[illegible]	Իակօ	2354	[illegible]	1033	Թորօ	3327
[illegible]	448	[illegible]	1461	Իտահօ	[illegible]	Օթելլօ	[illegible]	[illegible]	1470
[illegible]	1371	Էլտորատօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Օնթարիօ	4036	[illegible]	481
[illegible]	1337	[illegible]	84	[illegible]	1053	Օրլանտօ	[illegible]	Ուրպինօ	2429
[illegible]	1244	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Բոլէրօ	631	Վասօ	1914
[illegible]	1694	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1760	[illegible]	510	Վոլօ	1289
[illegible]	[illegible]	Ֆլամինկօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	229	[illegible]	2396
[illegible]	[illegible]	Ֆրանչիսքօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1663	[illegible]	[illegible]
Քլիօ	2697	[illegible]	306	Լիվոռնօ	[illegible]	Րոլլօ	1613	[illegible]	[illegible]
Գոլորատօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1789		

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են:
Մորոնիօ շոգենաւը, նաւապետ Պօքսօլ:
Քոնկօ » » Հարպորտ:

Դիմել առ Գործակալը Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՋՕՍ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միւմէթ խան, Ղալաթիա 10 25—50

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլի, Պորտոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւեր:

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
[illegible]	[illegible]	Թիպս	2500
[illegible]	3000	Նէքօրիս	2400
Թէյպըր	3000	[illegible]	2250
[illegible]	3000	Բէրա	[illegible]
Ֆարոս	[illegible]	Սֆինքս	2000
[illegible]	[illegible]	Կասբըրի	1500
[illegible]	2500	[illegible]	[illegible]

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
20 22—50 13 Ճէյմս Սթրիթ Լիվըրբուլ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (135)

ԲԻԷՐ ՏԸ ՔՈՒՐՍԷԼ

ԲԱՐԻԶԻ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐԸ

ՄԵԾ ՈՒ ԱՆՏԻՊ ՎԷՊ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Թ.

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՄԻՆԱԿ

Կարգը եկած էր Կաւթոնի ծնողքին ուղղելիք նամակին: Սիւզան ի՞նչ պիտի գրէր:

Անձնասպանութի՞ւնը... Բայց Կաւթոն իմանալուն պէս իր մահը, չպիտի ուզէր իրեն հետեւիլ յուսահատականութեան մէջ...

Սակայն չէր կրնար իր նամակին մէջ գրել թէ խոյս տուած էր. Կաւթոն, այլայլած, պիտի կռահէր ճշմարտութիւնը:

Ո՛չ: Սիւզան ճշմարտութիւնը պիտի յայտնէր, ու մնացեալը նախախնամութեան պիտի թողուր:

Սիւզան սա նամակը գրեց.

«Ձեր զաւակը ինծի իմացուց այն անդրդուելի ընդդիմութիւնը զոր ցոյց կուտաք մեր ամուսնութեան նկատմամբ. Իրեն ըսի թէ համակերպելու էր ձեր հեղինակութեան:

«Այդ ընդդիմութիւնը առնակոխ չընելու համար որոշեցինք միասին մեռնիլ:

«Եթէ դուք չգթացիք իմ վրաս, ես պիտի գթամ ձեր վրայ, եւ առանձինն պիտի քաշեմ օրհնելու եւ օրհնուած ըլլալու դժբախտութիւնը:

«Անշուշտ հոգածութիւն մը կատարեցէք Կաւթոնի վրայ. վայրկեան մը իսկ առանձին մի՛ ձգէք զայն. Կաւթոնի ցոյց տուէք այս նամակը, որ արտայայտութիւնն է իմ վերջին կամքերուս. պատուէր տուէք հասկցուցէք անոր թէ ես կը մեռնիմ, որպէս զի ինք ապրի:

«Երբ իր յուսահատութիւնը անցնի, կը յուսամ որ, ձեր շնորհիւ, պիտի կրնայ իրագործել իմ գերագոյն բաղձանքս, ի փոխարէն սիրոյ այն մեծ ապացոյցին, զոր պիտի կրնայի ընծայել իրեն:

«Ատելութեան ոեւէ զգացում չունիմ ձեզի նկատմամբ. դուք կը հետեւիք մեծերը եւ տկարները ջախջախող նախապաշարումներուն եւ բռնաւորիչ կանոններուն... կը ներեմ ձեզի եւ կը յուսամ թէ ձեր խիղճն ալ նոյն բանը պիտի ընէ ինծի:

ՍԻՒԶԱՆ»

Մանկամարդ աղջիկը պահարաններուն մէջ դրաւ այդ երկու նամակները եւ անոնց վրայ գրեց հասցէները:

Աչքի զարնելիք տեղ մը դրաւ Ֆրանսուազ Պօտուէնի ուղղած նամակը, որպէս զի գործաւորուհին գտնէ զայն, առտուն ելլելուն պէս:

Իսկ երկրորդ նամակը գրպանին մէջ դրաւ:

Առտուան ժամը մէկն էր:

Սիւզան մէկ նայուածքով ընդգրկեց իր ննջասենեակին ընտանի առարկաները:

Ալ հոս չպիտի տեսնէր զանոնք...

Այդ պահուն վիշտը ընկճեց զայն, բայց կրցաւ զսպել ինքզինքը, չուզելով պոռթկալ կոկորդին մէջ սեղմող հեծկլտուքները, իր ծրագիրը երկուան չխափանելու համար:

Մեղմօրէն դուրս ելաւ Սիւզան, ոտքին ծայրերուն վրայ կոխելով. սիրտը ուժգնօրէն կը տրոփէր:

Քանի մը երկվայրկեանէն ճաշարանը պիտի կարէր անցնէր. բայց ամենաթեթեւ աղմուկ մը հանելուն, Ֆրանսուազ կրնար արթննալ, անկողնէն վար ցատկել եւ յանկարծակիի բերել փախստականը:

Ամէն ինչ տակն ու վրայ պիտի ըլլար:

Բայց Ֆրանսուազ իր առաջին քունին մէջ թաղուած, բան մը չլսեց:

Հանրի Պօտուէն ալ, ուխտաւորից օրուան մը յոգնութիւններէն պարտասած, խորունկ քուն մը կը քնէր:

Հակառակ տիրող մթութեան, Սիւզան, իւրաքանչիւր կարասիի գրաւած տեղին գիտակ, դիւրաւ հասաւ դուռը:

Ամէն իրիկուան պէս ներսի կողմէ փականքին վրայ ձգուած բանալին դարձուց:

Այդ պահուն դանդաղեցաւ եւ կարծեց որ վար պիտի իյնայ:

Շուտ անցաւ գլխու այդ պտոյտը. Սիւզան ետին դարձաւ, ձեռքերը միացուց շրթունքներուն վրայ եւ երկու համբոյր ուղղեց դէպի այն երկու սենեակները, ուր կը քնանային իր սիրած էակները, զորս չպիտի տեսնէր ալ եւս:

Ցետոյ տան սեմէն անցնելով, ուր այնքան անդորրաւէտ օրեր անցուցած էր, դուռը գոցեց զգուշութեամբ, ինչպէս ըրած էր բացած ատեն:

Հիմա սանդուխին վրայ կը գտնուէր:

Լուիկ, սանդուխէն վար իջաւ:

Այն նրբանցքը հասաւ, որ կառանցիկ դրան կը յանգէր, ճերմակ ուրուականի մը պէս միշտ մթութեան մէջ սահելով:

Ընդհուպ փողոցին մէջ գտաւ ինքզինքը:

Սէն-Մարթէն արուարձանը ուղղուեցաւ: Այդ պահուն անցորդները ցանցառ էին: Մինչ որ, յուսահատ աղջիկը արտօրէն կը քալէր, գրեթէ առանց շուրջը նայելու:

Ծառուղիէն անցաւ եւ Թիւրպիկօ փողոցը հասաւ:

Ցետոյ, աջակողմ դառնալով, Սէն-Տընի փողոցը հասաւ, որուն երկայնքին յառաջացաւ:

Ֆլամանտ Ռօզի վաճառատան առջեւ կը գտնուէր:

Հոն կանգ առաւ, գրպանէն հանեց տէր եւ տիկին Թրասսի հասցէին ուղղած նամակը եւ վաճառատան նամակատուփին մէջ ձգեց զայն:

Երբ դողդոջուն ձեռքէն թուղթը սահեցաւ եւ թեթեւ չոր աղմուկով մը ինկաւ ծակին մէջ, Սիւզանի այնպէս թուեցաւ որ այդ թեթեւ բախումը սրտին տրուած դաշոյնի հարուած մըն էր:

Այդ վայրկեանէն սկսեալ, իրերու գիտակցութիւնը կորսնցուց գրեթէ:

Ուղեղը դատարկ, չիտակ կը քալէր, տեսակ մը մագնիսացման ենթակայ:

Քանի մը վայրկեանէն, Սէնի աջ եզերքը հասաւ:

Խելակորոյս, ճակատը սեղմեց:

Ի՞նչ կ'ընէր գիշերային մթութեան մէջ, ցերեկուան աղմկալից պահերէն աւելի պակուցիչ ու ահեղ Բարիզին ծոցը...

Կամուրջէ մը անցաւ՝ որուն անունը չէր գիտեր:

Տեսակ մը դիւթանքի ենթակայ, աջակողմ դարձաւ եւ քարափներուն հետեւեցաւ:

Շնչերակները ուժգնօրէն կը զարնէին:

Ցանկարծ կանգ առաւ. ձեռքերը կծկուեցան կամուրջին քարէ եզերքին վըրայ:

Այն տեղէն, պայծառամտութեան վայրկեանի մը մէջ, կրցաւ ամփոփել իր գաղափարները:

Հիմա կը յիշէր թէ ինչո՛ւ համար հոն եկած էր:

Մեռնելո՛ւ համար:

Իր մօտ սեւորակ ալիքներու մրմունջ մը կը լսէր, հոս հոն ծակուած կազի կանթեղներու չողչողուն ցոլքէն:

Կարծեց լսել օրօրուն հեծկլտութիւն մը, որ իրեն կը քաշէր դէպի ջուրը եւ քաղցր, գրեթէ հեշտալից մահ մը կը խոստանար:

«Եկէ՛ք առաջ, սիրելի՛ս, հազարաւոր ուրիշներ եկած են ապաստան փնտռել իմ ծոցիս մէջ. կը մրմնջէր գետը... Լքուած, հրապուրուած աղջիկներ, յուսահատ կոյսեր մոռացում փնտռած են... Ամէնքն ալ գտած են այդ մոռացումը... Քու կարգիդ եկուր պառկէ իմ մութ ջուրերուս մէջ... փնտռածդ պիտի գտնես հոն, որովհետեւ մարդ չեմ խաբած բնաւ...»

Նորատի աղջիկը մէկ անգամ միայն արտասանեց.

—Կաւթո՛ն...

Ու Սէնին մէջ նետուեցաւ:

(Շարունակելի)